

Europese
Commissie

RICHTSNOEREN VOOR BEGUN- STIGDEN

*van Europese structuur-
en investeringsfondsen
en verwante EU-instrumenten*

Europe Direct is een dienst die u helpt om antwoord te vinden
op vragen die u hebt over de Europese Unie.

Gratis telefoonnummer (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*). Sommige providers van mobiele telefonie geven geen toegang
tot 00 800-nummers of brengen hiervoor kosten in rekening.

Meer informatie over de Europese Unie is beschikbaar op internet (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie, 2014

Foto's: Pagina 12: ©Fifteen Cornwall-opleidingsprogramma; pagina 23, 27, 29, 32, 35, 37, 41, 44,
47, 50, 51: ©Shutterstock

© Europese Unie, 2014

Reproductie is toegestaan indien de bron wordt vermeld.

Printed in Belgium

RICHTSNOEREN VOOR BEGUN- STIGDEN

*van Europese structuur-
en investeringsfondsen
en verwante EU-instrumenten*

Voorwoord

Dankzij het meerjarig financieel kader van de Europese Unie (EU) voor 2014-2020 kan de nieuwe generatie EU-financieringsprogramma's vanaf 1 januari 2014 worden uitgevoerd.

[Verordening \(EU\) nr. 1303/2013](#) bevat gemeenschappelijke bepalingen die van toepassing zijn op het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (**EFRO**), het Europees Sociaal Fonds (**ESF**), het Cohesiefonds (**CF**), het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (**ELFPO**) en het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (**EFMZV**). Deze fondsen functioneren in één gemeenschappelijk kader, de '**Europese structuur- en investeringsfondsen**' of '**ESIF**' genoemd. Bovendien beschrijft de verordening de bepalingen die nodig zijn om de doeltreffendheid van de ESIF en hun coördinatie onderling en met andere EU-instrumenten te waarborgen.

Artikel 13 van de verordening nodigt de Commissie uit om richtsnoeren voor begunstigden op te stellen over hoe doeltreffend toegang kan worden verkregen tot de ESIF en hoe complementariteit met andere instrumenten van relevant Unie-beleid kan worden ingezet.

De term 'begunstigden' omvat een ruim publiek, van kleine en middelgrote bedrijven (mkb)¹ tot grote ondernemingen, en van overheidsinstellingen tot non-gouvernementele en maatschappelijke instellingen. Deze begunstigden kunnen ook universiteiten, studenten, onderzoekers, landbouwers of vissers zijn.

De potentiële fondsen en de aanvraagprocedures zijn even divers als de begunstigden zelf. Er bestaan al specifieke richtsnoeren en elk directoraat-generaal van de Commissie heeft online informatie verstrekt over hun werk en financieringsinstrumenten.

Deze Richtsnoeren voor begunstigden zijn niet bedoeld als een volledig overzicht van de beschikbare EU-fondsen. Ze bouwen voort op het Gemeenschappelijk strategisch kader (Bijlage 1 van Verordening (EU) nr. 1303/2013) dat de basis legt voor betere coördinatie tussen de ESIF en andere EU-instrumenten.

Voor elke **thematische doelstelling (TD)** die in de ESIF-verordening is vastgelegd, geven deze richtsnoeren een overzicht van aanvullende instrumenten die op EU-niveau beschikbaar zijn, inclusief gedetailleerde informatiebronnen, voorbeelden van goede praktijken voor de combinatie van verschillende financieringsstromen en een beschrijving van relevante autoriteiten en instanties die zich bezighouden met het beheer van elk instrument.

Via de koppelingen in het document kunnen potentiële begunstigen in de wirwar van materiaal dat online beschikbaar is hun weg vinden naar de meest recente en nuttige websites en documenten. Ook kunnen potentiële begunstigen aan de hand van een online controlelijst bepalen welke financieringsbronnen voor hen het meest geschikt zijn.

1 „Kleine of middelgrote onderneming (mkb)” is een micro-, kleine of middelgrote onderneming, zoals gedefinieerd in de Aanbeveling van de Commissie nr. 2003/361/EC4, die:

- een economische activiteit uitoefent, ongeacht de rechtsvorm;
- minder dan 250 mensen in dienst heeft (uitgedrukt in jaarlijkse werkeenheden: „werkzame personen”);
- een jaaromzet van minder dan 50 miljoen EUR heeft, en/of een jaarlijks balanstotaal van ten hoogste 43 miljoen EUR heeft.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
2. De Europese structuur- en investeringsfondsen (ESI-fondsen)	8
2.1. Overzicht en algemene beginselen	8
2.2. Omvang van de ESI-fondsen	9
2.3. Gezond financieel beheer	11
2.4. Synergie tussen de ESI-fondsen opbouwen	11
3. Andere EU-fondsen: overzicht	13
3.1. Horizon 2020	13
3.2. Financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen (CEF)	15
3.3. Concurrentievermogen van ondernemingen en mkb-bedrijven (COSME)	16
3.4. LIFE	17
3.5. Creatief Europa	18
3.6. Programma voor werkgelegenheid en sociale innovatie (EaSI)	18
3.7. Erasmus+	19
3.8. Derde EU-gezondheidsprogramma	20
4. De ESI-fondsen en andere EU-instrumenten per thematische doelstelling (TD).....	21
4.1. TD 1: Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	22
4.2. TD 2: De toegang tot en toepassing van hoogwaardige ICT verbeteren	26
4.3. TD 3: Versterking van het concurrentievermogen van kleine en middelgrote ondernemingen (het mkb), de landbouw (voor het ELFPO) en de visserij en aquacultuur (voor het EFMZV)	28
4.4. TD 4: Ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle sectoren	31
4.5. TD 5: Bevordering van de aanpassing aan klimaatverandering en van risicopreventie en -beheer	34
4.6. TD 6: Bescherming van het milieu en bevordering van hulpbronnefficiëntie	36
4.7. TD 7: Bevordering van duurzaam vervoer en oplossing van knelpunten in netwerkinfrastructuur	40
4.8. TD 8: Bevordering van duurzame en kwalitatieve werkgelegenheid en ondersteuning van arbeidsmobiliteit	43
4.9. TD 9: Bevordering van sociale inclusie en bestrijding van armoede en elke vorm van discriminatie	46
4.10. TD 10: Investering in onderwijs, opleiding en beroepsonderwijs voor vaardigheden en een leven lang leren	49
4.11. TD 11: Verbetering van institutionele capaciteit van publieke overheden en belanghebbenden en efficiënt openbaar bestuur	50
5. Andere nuttige informatie	53
5.1. Online controlelijst voor begunstigden	53
5.2. Zichtbaarheid van EU-financiering	53
5.3. EU-financiering en het Handvest van de grondrechten	53
6. Woordenlijst	54

1. INLEIDING

Europa 2020 is sinds de start in 2010 de tienjarige strategie voor groei en werkgelegenheid van de Europese Unie (EU).

De EU wil tegen het einde van 2020 vijf [kerndoelstellingen](#) bereiken. Deze doelstellingen behoren tot de volgende gebieden:

- Werkgelegenheid
- Onderzoek en ontwikkeling
- Klimaat/energie
- Onderwijs
- Sociale inclusie en armoedebestrijding

De Europa 2020-strategie wordt ondersteund door zeven '[kerninitiatieven](#)'. Deze initiatieven helpen Europese en nationale autoriteiten meer inspanningen te leveren op gebieden die de Europa 2020-prioriteiten ondersteunen en betrekking hebben op innovatie, de digitale economie, werkgelegenheid, jeugd, industriebeleid, armoede en hulpbronnefficiëntie.

De EU stelt zich ten doel meer en betere banen te scheppen. Bovendien wil de EU zorgen voor een sociaal inclusieve samenleving. Deze doelstellingen vormen de kern van de [Europa 2020](#)-strategie² voor het tot stand brengen van slimme, duurzame en inclusieve groei op het hele continent.

Door ondersteuning van de Europa 2020-strategie helpen de ESI-fondsen de ongelijke ontwikkelingsniveaus in regio's en eilanden in de gehele EU te verminderen. Bovendien werden in de Verordeningen (Artikel 9, Verordening (EU) nr. 1303/2013) elf thematische doelstellingen (TD) opgenomen om de impact van de ESI-fondsen optimaal te benutten.

Andere EU-instrumenten dragen ook bij aan deze TD's en lidstaten worden aangemoedigd om gebruik te maken van alle beschikbare financieringsinstrumenten op Europees, nationaal, regionaal en lokaal niveau.

2 De tussentijdse herziening van de Europa 2020-strategie wordt uitgevoerd en begint met een openbare raadpleging. De resultaten van deze herziening zijn in 2015 beschikbaar op de website van Europa 2020.

THEMATISCHE DOELSTELLINGEN (TD)

1. Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie.
2. De toegang tot en toepassing van hoogwaardige ICT verbeteren.
3. Versterking van het concurrentievermogen van het mkb, de landbouw (voor het ELFPO) en de visserij en de aquacultuur (voor het EFMZV).
4. Ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle sectoren.
5. Bevordering van de aanpassing aan klimaatverandering en van risicopreventie en -beheer.
6. Bescherming van het milieu en bevordering van hulpbronnefficiëntie.
7. Bevordering van duurzaam vervoer en wegnemen van knelpunten in netwerkinfrastructuren.
8. Bevordering van duurzame en kwalitatieve werkgelegenheid en ondersteuning van arbeidsmobiliteit.
9. Bevordering van sociale inclusie en bestrijding van armoede en elke vorm van discriminatie.
10. Investing in onderwijs, opleiding en beroepsonderwijs voor vaardigheden en een leven lang leren.
11. Verbetering van de institutionele capaciteit van publieke overheden en belanghebbenden en een efficiënt openbaar bestuur.

Financiële steun kan uit een aantal incentives bestaan, zoals subsidies, prijzen, contracten, terugvorderbare steun en financiële instrumenten³.

Het proces voor toegang tot financiering is onlangs aanzienlijk vereenvoudigd voor de potentiële begunstigden van financiële steun van de EU. De wijzigingen zijn onder meer:

- Eén terugbetalingstarief, ook wel „één project, één financieringstarief” genoemd
- Een forfait voor indirecte kosten en andere vereenvoudigde kostenopties
- Een betalingstermijn van 90 dagen voor begunstigden binnen het cohesiebeleid
- Elektronische uitwisseling van gegevens tussen begunstigden en beheersautoriteiten wordt in 2016 verwacht in alle EU-lidstaten

Meer dan 75% van de EU-begroting wordt door de lidstaten zelf beheerd. De rest wordt centraal beheerd door de Europese Commissie, soms met steun van de uitvoerende bureaus.

³ Opdrachten voor diensten, leveringen en werken die worden gefinancierd uit de EU-begroting (aanbestedingen) vormen niet het voornaamste onderwerp van deze richtsnoeren. Meer informatie daarover is beschikbaar op de website van de Europese Commissie onder [Overheidscontracten en financiering](#).

2. DE EUROPESE STRUCTUUR- EN INVESTERINGSFONDSEN (ESI-FONDSEN)

2.1. Overzicht en algemene beginselen

De ESI-fondsen worden gezamenlijk beheerd door de Europese Commissie en de lidstaten overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel. Dit beginsel betekent dat de EU geen actie onderneemt, tenzij deze effectiever is dan actie die op nationaal, regionaal of lokaal niveau wordt genomen. Er zijn verschillende criteria om in aanmerking te komen voor financiering:

- **Periode:** er zijn beperkingen gesteld aan de periode waarin acties en uitgaven kunnen plaatsvinden.
- **Toepassingsgebied:** er zijn beperkingen gesteld aan de typen activiteiten die kunnen worden gefinancierd.
- **Kostencategorieën:** bepaalde kostencategorieën worden uitgesloten.
- **Geografische locatie van de activiteiten:** alleen bepaalde locaties komen in aanmerking.
- **Duurzaamheid van maatregelen:** investeringen moeten mogelijk op peil worden gehouden voor een minimale periode na de voltooiing van de uitvoering.
- **Soorten begunstigden:** alleen bepaalde ondernemingen, instanties of economische partijen komen in aanmerking voor steun.

Lidstaten moeten strategische plannen met hun investeringsprioriteiten opstellen die de vijf ESI-fondsen omvatten. Deze worden **partnerschapsovereenkomsten (PO's)** genoemd. Meer informatie over de doelstellingen die ze willen bereiken met de beschikbare bronnen kunt u vinden in nationale en/of regionale **operationele programma's (OP's) (programma's voor plattelandsontwikkeling (RDPs - Rural Development Programmes)** voor het ELFPO). De operationele programma's zijn ontworpen om tegemoet te komen aan de sociaal-economische en ecologische problemen in het land of de regio in kwestie. Lidstaten moeten de fondsen inzetten op plaatsen waar ze het meest nodig zijn en waar ze invloed hebben. Ze gebruiken mogelijk niet alle mogelijke thema's en modellen voor de financiering in het kader van de verordeningen.

Beheersinstanties/nationale overheden die door elke lidstaat zijn benoemd, zijn verantwoordelijk voor het beheer van de daadwerkelijke programma's. Ze zijn samen met commissies van toezicht⁴ verantwoordelijk voor:

- Het opstellen en toepassen van selectieprocedures en subsidiabiliteitscriteria.
- Het verstrekken van informatie aan potentiële begunstigden, zoals de minimale of maximale omvang van het project, het financieringsplan en het tijdsbestek.
- Het waarborgen dat projecten binnen de betreffende fondsen vallen.
- Het uitvoeren van het financiële beheer en de controle van de programma's.

Aanvragen voor financiering moeten worden ingediend bij de nationale of regionale overheid die het desbetreffende programma beheert. Potentiële begunstigden moeten voor hun aanvraag voor subsidies de investingsprioriteiten, subsidiabiliteitscriteria en de aanvraagprocedure controleren van de programma's in hun regio en land. Via de onderstaande koppelingen gaat u naar de contactgegevens voor alle relevante beheersinstanties/nationale overheden.

[EFRO/CF](#) – [ESF](#) – [ELFPO](#) – [EFMZV](#)

4 Commissies van toezicht bestaan meestal uit bevoegde regionale en lokale autoriteiten, waaronder bevoegde overheidsinstanties, economische en sociale partners, relevante instanties die de civiele samenleving vertegenwoordigen, zoals milieupartners, ngo's, instanties belast met de bevordering van sociale inclusie, gelijke behandeling van mannen en vrouwen en non-discriminatie, overeenkomstig het institutionele en juridische kader van elke lidstaat.

2.2. Omvang van de ESI-fondsen

Onderhandelingen tussen lidstaten en de Europese Commissie bepalen wat door de ESI-fondsen kan worden gefinancierd. Prioriteiten worden vastgelegd binnen nationale of regionale meerjarige programma's. In de praktijk kunnen lidstaten ervoor kiezen om in verschillende regio's van de EU de nadruk te leggen op verschillende activiteiten. Hierdoor hangt de subsidiabiliteit af van de omvang van het programma in elke regio of elk land.

Teneinde de verschillen tussen de ontwikkelingsniveaus van de landen te verminderen, is de financiering van het cohesiebeleid gericht op de armste regio's en lidstaten ⁵.

EUROPEES FONDS VOOR REGIONALE ONTWIKKELING (EFRO)

Het EFRO heeft als doel de economische en sociale cohesie in de EU te versterken door te zorgen voor evenwicht tussen de regio's.

Het EFRO draagt bij aan alle elf thematische doelstellingen. Het grootste deel van de middelen wordt echter besteed aan ⁶:

- O&O: 39,9 miljard EUR
- Het mkb: 32,8 miljard EUR
- Koolstofarme economie: 30,1 miljard EUR
- Transport- en energie-infrastructuur: 25,6 miljard EUR

Het EFRO ondersteunt tevens grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking in het kader van de doelstelling van Europese territoriale samenwerking. Hiertoe kan samenwerking met de externe buurlanden van de EU behoren via programma's in het kader van het [Europees nabuurschapsinstrument](#) en het [Instrument voor pretoetredingssteun](#).

COHESIEFONDS (CF)

Het CF is bedoeld voor lidstaten met een bruto nationaal inkomen (bni) per inwoner dat lager is dan 90% van het EU-gemiddelde ⁷. Het doel van dit fonds is de economische en sociale ongelijkheden te verminderen en een duurzame ontwikkeling te bevorderen.

Het CF ondersteunt alleen de thematische doelstellingen 4, 5, 6 en 7. De geschatte financieringsstructuur ⁸ ervan is als volgt:

- Transport- en energienetwerk-infrastructuren: 33 miljard EUR;
- Milieubescherming: 17,2 miljard EUR
- Koolstofarme economie: 7 miljard EUR

EUROPEES SOCIAAL FONDS (ESF)

Het ESF is het voornaamste EU-instrument voor ondersteuning van de werkgelegenheid, het helpen van mensen aan betere banen en het zorgen voor eerlijkere banenkansen voor alle EU-burgers.

5 Voor meer informatie gaat u naar de [kaart met de subsidiabiliteit van de regio's](#).

6 Voorlopige bedragen op basis van 28 partnerschapsovereenkomsten die bij de Commissie zijn ingediend. De exacte bedragen zijn pas bekend als alle operationele programma's zijn goedgekeurd.

7 Lidstaten die in aanmerking komen voor financiering van het CF zijn: Bulgarije, Cyprus, Estland, Griekenland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije en Tsjechië.

8 Voorlopige bedragen op basis van 28 partnerschapsovereenkomsten die bij de Commissie zijn ingediend. De exacte bedragen zijn pas bekend als alle operationele programma's zijn goedgekeurd.

Het ESF richt zich op een beperkt aantal prioriteiten om zo echt invloed uit te oefenen op de voornaamste uitdagingen van de lidstaten, zoals:

- Werkgelegenheid: 30 miljard EUR
- Onderwijs: 26 miljard EUR
- Sociale inclusie: 21,3 miljard EUR
- Institutionele capaciteit: 3,6 miljard EUR

Als de 3,2 miljard EUR die speciaal aan het Werkgelegenheidsinitiatief voor jongeren werd toegewezen hierbij wordt opgeteld, wordt er de komende zeven jaar meer dan 86 miljard EUR⁹ geïnvesteerd in de burgers van de EU.

EUROPEES LANDBOUWFONDS VOOR PLATTELANDSONTWIKKELING (ELFPO)

Het plattelandsontwikkelingsbeleid van de EU helpt de Europese plattelandsgebieden het hoofd te bieden aan de vele problemen en mogelijkheden waar ze in de 21^e eeuw mee te maken krijgen op economisch, ecologisch en sociaal gebied.

Het ELFPO is een financieringsmechanisme in het kader van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en heeft een begroting van 95,57 miljard EUR. Overeenkomstig Europa 2020 en het algemene GLB is het plattelandsontwikkelingsbeleid opgebouwd rond drie transsectorale doelstellingen:

- Concurrentievermogen van de landbouw
- Duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen en klimaatactie
- Evenwichtige territoriale ontwikkeling van plattelandsgebieden

Het plattelandsontwikkelingsbeleid kan alleen doeltreffend worden beheerd met behulp van programma's voor plattelandsontwikkeling als deze drie doelstellingen worden ondersteund door zes kernprioriteiten:

- Overdracht van kennis en innovatie in de landbouw, bosbouw en plattelandsgebieden
- Versterking van het concurrentievermogen van alle soorten landbouw en verbetering van de rendabiliteit van landbouwbedrijven
- Bevordering van de organisatie van de voedselketen en van het risicobeheer in de landbouw
- Herstel, behoud en verbetering van ecosystemen die afhankelijk zijn van landbouw en bosbouw
- Bevordering van hulpbronnefficiëntie en ondersteuning van de overstap naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie in de landbouw-, voedings- en de bosbouwsector
- Bevordering van sociale inclusie, armoedebestrijding en economische ontwikkeling in plattelandsgebieden

EUROPEES FONDS VOOR MARITIEME ZAKEN EN VISSERIJ (EFMZV)

Met een begroting van 5,7 miljard EUR stimuleert het EFMZV duurzame visserij en aquacultuur. Het verbetert het verzamelen van wetenschappelijke gegevens en visserijcontrole en wetshandhaving. Het ondersteunt tevens het creëren en diversifiëren van de werkgelegenheid in gemeenschappen die van de visserij afhankelijk zijn en het bevordert de implementatie van het geïntegreerde maritieme beleid.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Soms worden de ESI-fondsen gebruikt om **financiële instrumenten** te ondersteunen die financieel haalbare investeringen helpen om tot wasdom te komen. Financiële instrumenten beogen het hefboomeffect van EU-investering te verbeteren door aanvullende middelen van publieke en particuliere investeerders aan te trekken.

9 Het bedrag 86 miljard EU is hoger dan het bij wet voorgeschreven minimale gegarandeerde aandeel (d.w.z. 80 miljard EU). Dit is een voorlopig bedrag op basis van de 28 partnerschapsovereenkomsten die bij de Commissie zijn ingediend; de werkelijke bedragen zijn pas bekend als alle operationele programma's zijn goedgekeurd.

Er is een kort referentiedocument voor beheersinstanties beschikbaar over [Financiële instrumenten in programma's van de ESIF-fondsen voor 2014-20](#).

► **Meer informatie:** Via de onderstaande koppelingen naar elk fonds krijgt u meer informatie over de ESIF-fondsen en hoe financiering wordt aangevraagd.

[EFRO en CF](#) – [ESF](#) – [ELFPO](#) – [EFMZV](#)

2.3. Gezond financieel beheer

Voor de periode 2014-2020 vertegenwoordigen de ESIF-fondsen meer dan een derde van de EU-begroting.

De **EU zet zich in voor de bestrijding van fraude, corruptie en andere onwettige activiteiten die de begroting negatief kunnen beïnvloeden**. De autoriteiten van de lidstaten hebben beheers- en controlesystemen ingesteld die gericht zijn op het voorkomen, opsporen en corrigeren van onregelmatigheden, waaronder fraude. Deze autori-

teiten houden de frauderisico's verbonden aan de ESIF-fondsen in de gaten. Ook het risico op reputatieschade als gevolg van fraude en corruptie wordt op alle niveaus zeer ernstig genomen.

Ieder vermoeden van fraude moet worden gemeld aan de relevante nationale overheden of het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) door middel van het [Fraudemeldsysteem \(FNS\)](#).

2.4. Synergie tussen de ESIF-fondsen opbouwen

Het cumulatieve effect van de ESIF-fondsen kan lokale economieën echt helpen. Een aantal projecten heeft immers al diverse investeringen van verschillende ESIF-programma's met succes en op creatieve manier gebruikt.

TRAINING TOEKOMSTIGE BEROEMDE CHEF-KOKS

Het restaurant „Fifteen Cornwall“ van de vermaarde chef-kok Jamie Oliver in Cornwall, VK, maakte met succes gebruik van EFRO- en ESF-financiering om het bedrijf en trainingsprogramma voor leerlingen op te starten. Het restaurant gebruikte de essentiële ESF-financiering om achtergestelde jongeren in de leeftijd van 16 tot 24 jaar de gelegenheid te bieden een opleiding tot chef-kok te volgen via een landelijk erkend opleidingsprogramma. Het hooggewaardeerde restaurant zelf werd gebouwd met financiële steun van het EFRO.

Sinds mei 2006 hebben meer dan 140 leerlingen zich voor het „Fifteen Cornwall“-opleidingsprogramma ingeschreven, waarvan 70% nog steeds aan het werk is. Elk jaar investeert het programma 1 miljoen GBP in de lokale economie via een beleid waarbij 70% van de goederen lokaal wordt aangekocht. En nog belangrijker: naast de 86 reeds bestaande stageplaatsen zijn er 80 banen gecreëerd.

EEN INNOVATIEVE FINANCIERINGS-MIX VOOR OUDERENZORG OP HET DUITSE PLATTELAND

In het Mecklenburgse merengebied werd aan de Leader lokale actiegroep (LAG) van de regio gevraagd om financiering te helpen verkrijgen voor de bouw van een speciale residentie voor lokale dementiepatiënten. Het doel daarvan was de bewoners de kans te geven om in een veilige en ondersteunende omgeving met hun levenspartner samen te wonen. Een oude textiel fabriek werd omgebouwd tot de residentie Malchow-eiland voor zorg voor dementiepatiënten en dankzij de investeringen in het project werd dit gebouw met erfgoedwaarde voor de plattelands-gemeenschap bewaard. Er was een transsectorale projectontwikkelings-aanpak en een combinatie van drie verschillende EU-financieringsbronnen nodig: ELFPO, ESF en EFRO.

Meer informatie over het [project Malchow-eiland](#) en andere voorbeelden van verbanden tussen het ELFPO en andere EU-fondsen.

Deze laatste casestudy laat zien wat met een [vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling](#) (CLLD) kan worden bereikt. Deze beschrijft een benadering die het traditionele ontwikkelingsbeleid van bovenaf op zijn kop zet. In het kader van CLLD neemt de lokale bevolking het heft in handen en vormt deze een lokaal partnerschap (een LAG) dat een geïntegreerde ontwikkelings-strategie ontwerpt en implementeert.

CLLD-strategieën ontstaan vaak door specifieke kwesties of problemen die plaatselijke gemeenschappen ondervinden, zoals de achteruitgang van traditionele industrieën zoals visserij en landbouw, ontevreden jongeren, klimaatverandering of slechte huisvesting en diensten. Dankzij CLLD worden deze problemen in hun lokale context bekeken en behandeld, terwijl alle relevante beleidsmaatregelen en actoren bij elkaar worden gebracht.

De strategie is zo opgezet dat wordt voortgebouwd op de sociale, ecologische en economische sterke punten van de gemeenschap in plaats van gewoon geld uit te keren om de problemen op te lossen. Het partnerschap ontvangt een langetermijn-financiering en beslist hoe deze wordt besteed.

Hoewel de CLLD-aanpak oorspronkelijk in plattelandsgebieden werd ontwikkeld met steun van het ELFPO en daarna in visserijen en kustgebieden werd toegepast met EVF¹⁰/EFMZV-financiering, kan de aanpak nu worden uitgebreid naar gebieden die normaal gezien door het ESF en EFRO worden gesteund.

In hun partnerschapsovereenkomst moeten lidstaten aangeven welke fondsen ze voor CLLD willen gebruiken, waarom ze deze fondsen willen gebruiken, in welke soorten gebieden ze deze willen toepassen en hoe de fondsen gaan samenwerken.

ESI-fondsen kunnen nog op een andere interessante manier worden gecombineerd, namelijk via een **geïntegreerde territoriale investering (ITI)**, waarbij een strategie voor stedelijke ontwikkeling een geïntegreerde aanpak vereist met investeringen van het ESF, EFRO of Cohesiefonds dat kan worden aangevuld door het ELFPO of EFMZV.

10 Het Europees Visserijfonds voor de periode 2007-2013

3. ANDERE EU-FONDSEN: OVERZICHT

In dit hoofdstuk worden alleen EU-fondsen met sterke synergie-mogelijkheden met ESI-fondsen besproken. De meeste hebben betrekking op meerdere thematische doelstellingen. Het merendeel van de andere EU-fondsen wordt centraal beheerd en toegewezen via oproepen tot het indienen van voorstellen.

3.1. Horizon 2020

[Horizon 2020](#) is het EU-kaderprogramma voor onderzoek en innovatie. Het ondersteunt de ontwikkeling van activiteiten van idee tot markt, met een focus op uitstekende projecten, ongeacht de geografische locatie. Het is onderverdeeld in drie pijlers in overeenstemming met de kernprioriteiten:

- Wetenschap op topniveau
- Industrieel leiderschap
- Maatschappelijke uitdagingen

De pijler **Wetenschap op topniveau** biedt ondersteuning aan wetenschappelijk onderzoek van wereldklasse in Europa door het aantrekken, behouden en opleiden van onderzoekstalent en het ondersteunen van de ontwikkeling van de beste onderzoeks-infrastructuren.

Totale financiering voor 2014-2020	miljoen EUR
Europese Onderzoeksraad (ERC) Grensverleggend onderzoek door de beste individuele teams	13 095
Toekomstige en opkomende technologieën Gezamenlijk onderzoek om nieuwe innovatiegebieden bloot te leggen	2 696
„Marie Skłodowska”-Curie-acties (MSCA) Mogelijkheden voor opleiding en loopbaanontwikkeling	6 162
Onderzoeksinfrastructuren (inclusief e-infrastructuur) Zorgen voor toegang tot faciliteiten van wereldklasse	2 488

De pijler **Industrieel leiderschap** biedt ondersteuning aan sleuteltechnologieën, zoals micro-elektronica en geavanceerde productie in bestaande en opkomende sectoren.

Deze is er ook op gericht meer private investeringen in onderzoek en innovatie (O&I) aan te trekken en innovatieve mkb-bedrijven in Europa te ondersteunen.

Totale financiering voor 2014-2020	miljoen EUR
Leiderschap op het gebied van ontsluitende en industriële technologieën (LEITs - Leadership in enabling & industrial technologies) (ICT, nanotechnologieën, materialen, biotechnologie, productie, ruimte)	13 557
Toegang tot risicofinanciering Aanspreken van particuliere financiering en risicokapitaal	2 842
Innovatie in kmo's Bevordering van alle vormen van innovatie in alle soorten mkb-bedrijven	616

Maatschappelijke uitdagingen biedt ondersteuning aan O&I op gebieden zoals klimaat, milieu en transport die invloed hebben op burgers en de samenleving in het alge-

meen. Deze pijler helpt bij de ontwikkeling van baanbrekende oplossingen als gevolg van multidisciplinaire samenwerking, waaronder sociale en menswetenschappen.

Totale financiering voor 2014-2020	miljoen EUR
Gezondheid, demografische verandering en welzijn	7 472
Voedselzekerheid, duurzame land- en bosbouw, marien, maritiem en binnenwateronderzoek en de bio-economie	3 851
Veilige, schone en efficiënte energie	5 931
Slim, groen en geïntegreerd vervoer	6 339
Klimaatactie, milieu, hulpbronnefficiëntie en grondstoffen	3 081
Inclusieve, innovatieve en reflectieve samenlevingen	1 310
Veilige samenlevingen	1 695

Naast de drie bovenstaande pijlers zijn er in het kader van Horizon 2020 twee specifieke doelstellingen vastgelegd.

Totale financiering voor 2014-2020	miljoen EUR
Specifieke doelstelling: verspreiden van topkwaliteit en verbreden van deelname	816
Totale financiering voor 2014-2020	miljoen EUR
Specifieke doelstelling: wetenschap met en voor de samenleving	462

HOE GAAT HORIZON 2020 IN ZIJN WERK?

Na **oproepen tot het indienen van voorstellen** selecteert de Commissie projecten met behulp van onafhankelijke beoordelaars/deskundigen¹¹. Projectideeën moeten vóór een bepaalde deadline zijn ingediend, voldoen aan duidelijk omschreven thema's en de vereiste, meestal transnationale, partnerschapsstructuur hebben.

Nadat de deadline is verstreken, worden alle voorstellen van een oproep grondig onderzocht, waarbij hun subsidiabiliteit wordt gecontroleerd en hun kwaliteit wordt beoordeeld. Financiering wordt toegekend aan de beste projectvoorstellen die binnen de grenzen van de totale beschikbare begroting vallen.

Horizon 2020 is toegankelijk voor elke juridische entiteit of internationale organisatie. Aanvragers moeten voldoen aan de voorwaarden overeenkomstig [Verordening \(EU\) nr. 1290/2013](#) en alle specifieke voorwaarden die zijn vastgesteld in het relevante meerjarerenwerkprogramma of jaarlijks werkprogramma.

11 Meer informatie over de [aanwerving van deskundigen en de manier waarop ze projecten beoordelen](#).

Het beginsel „minimaal drie landen” heeft de overhand¹² maar er zijn ook subsidies beschikbaar voor onderzoekers van individuele ondernemingen.

► Handige koppelingen

Het **deelnemersportaal** werd opgericht als internetportaal voor aanvragers van EU-onderzoeks- en innovatieprogramma's. Het biedt verschillende diensten om potentiële begunstigen te helpen financiering te ver-

12 Er moeten minimaal drie entiteiten deelnemen via een consortiumovereenkomst. Alle drie de entiteiten moeten in een lidstaat of geassocieerd land zijn gevestigd. Alle drie de entiteiten moeten onafhankelijk van elkaar zijn.

krijgen. Aanvragers worden aangemoedigd om zich te [registreren](#) bij het [portaal](#) zodat ze deze diensten volledig kunnen gebruiken. Op het deelnemers-portaal bevindt zich ook de [online handleiding H2020](#) (H2020 Online Manual), waar u meer informatie over het selectieproces kunt vinden.

Een netwerk van [nationale contactpunten \(NCP's\)](#) biedt richtsnoeren, praktische informatie en ondersteuning voor alle aspecten van Horizon 2020. NCP's zijn nationale structuren die zijn opgericht en worden gefinancierd door de overheden van de 28 EU-lidstaten. NCP's bieden individuele ondersteuning in de taal van de aanvrager.

► [Lees meer over uw Horizon 2020-aandachtsgebied.](#)

3.2. Financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen (CEF)

De **financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen** financiert projecten die een aanvulling vormen op de ontbrekende schakels in de energie-, transport- en digitale ruggengraat van Europa. De Europese economie wordt hiermee ook groener omdat wordt ingezet op schonere vervoersvormen, supersnelle breedbandverbindingen en bevordering van het gebruik van duurzame energiebronnen volgens de Europa 2020-strategie. Het CEF combineert publieke (EU-)financiering met het doel om aanvullende particuliere financieringsbronnen en innovatieve financiële instrumenten, zoals garanties en projectobligaties, te mobiliseren voor een zo groot mogelijk hefboomeffect.

Het CEF is onderverdeeld in drie sectoren:

- **CEF Transport**
- **CEF Energie**
- **CEF Telecom**

Het CEF omvat twee vormen van financiële steun:

- [Subsidies](#), dit zijn niet-terugvorderbare investeringen van de EU-begroting

- [bijdragen aan innovatieve financiële instrumenten](#) zoals het [Marguerite-fonds](#), de [leninggarantie voor TEN-vervoersprojecten](#) en het [initiatief inzake projectobligaties](#).

Begunstigen zijn een of meer lidstaten of, met instemming van de lidstaat/lidstaten in kwestie, andere instanties. Derde landen en in derde landen gevestigde rechtspersonen kunnen, indien dat nodig wordt geacht, deelnemen aan maatregelen die bijdragen aan projecten van gemeenschappelijk belang.

CEF wordt centraal beheerd door de Commissie met behulp van het [Uitvoerend Agentschap innovatie en netwerken \(INEA\)](#). De investeringen ervan worden toegekend via jaarlijkse werkprogramma's of meerjarenwerkprogramma's, die de prioriteiten en het totale bedrag van de in te zetten financiële steun bepalen.

De [verordening tot vaststelling van de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen](#) bevat de regels voor het toekennen van financiële EU-steun, prioritaire projecten en de bovengrenzen van EU-cofinanciering per type project. Deze bevat ook een lijst van projecten waaraan de meeste CEF-investeringen worden toegekend.

CEF TRANSPORT

Begroting: 26,25 miljard EUR voor de cofinanciering van TEN-T-projecten zoals het oplossen van knelpunten, het versterken van de interoperabiliteit van spoorwegen, het verbeteren van grensoverschrijdende delen en de overgang naar innovatieve koolstofarme en energie-efficiënte technologieën voor transport.

► **Meer informatie vindt u op** [CEF Transport](#).

CEF ENERGIE

Begroting: 5,85 miljard EUR voor belangrijke trans-Europese energie-infrastructuurprojecten tussen 2014 en 2020.

► **Meer informatie vindt u op** [CEF Energie](#).

CEF TELECOM

Begroting: 1,14 miljard EUR, waarvan 170 miljoen EUR naar breedbandactiviteiten gaat en 970 miljoen EUR bestemd is voor digitale-diensteninfrastructuren (DSI's).

► **Meer informatie vindt u op** [CEF Telecom](#).

3.3. Concurrentievermogen van ondernemingen en mkb-bedrijven (COSME)

COSME is het EU-programma voor het concurrentievermogen van ondernemingen en mkb-bedrijven dat loopt van 2014 tot 2020 en heeft een begroting van 2,3 miljard EUR. Het ondersteunt het mkb op vier gebieden:

- Toegang tot financiering
- Toegang tot markten
- Steun aan ondernemers
- Betere voorwaarden voor oprichting en groei van ondernemingen

TOEGANG TOT FINANCIERING

- **De leninggarantiefaciliteit (LGF):** door risicospreiding met de COSME-garanties kunnen de financiële tussenpersonen meer geld lenen aan het mkb.
- **De schuldenfaciliteit voor groei (EFG):** de COSME-begroting wordt ook geïnvesteerd in fondsen die risicokapitaal en mezzaninefinanciering leveren aan het mkb, vooral voor ondernemingen die grensoverschrijdend werken.

Zowel het LGF- als EFG-instrument wordt beheerd door het Europees Investeringsfonds (EIF).

Financiële instellingen kunnen zich aanmelden door de aanvraagdocumenten op de EIF-website te downloaden.

- [LGF](#)-documenten.
- [EFG](#)-documenten.

► **Meer informatie over** de [financiële tussenpersonen waar het EIF mee samenwerkt](#).

► **Meer informatie over** [toegang tot financiering die beschikbaar is in het kader van andere EU-initiatieven](#).

TOEGANG TOT MARKTEN

Alle bedrijven hebben toegang tot de diensten van het **Enterprise Europe Network** en worden uitgenodigd om contact op te nemen met hun lokale contactpunt en/of zakenpartner. Het netwerk bevat meer dan 600 partnerorganisaties in 54 landen en kan hierdoor meer dan twee miljoen mkb-bedrijven bereiken.

► **U vindt uw dichtstbijzijnde partner op** de [website van het netwerk](#).

De aangeboden diensten zijn:

- Informatie over EU-wetgeving en EU-programma's
- Hulp bij het vinden van een zakenpartner in het buitenland

- Advies over de toegang tot financiering
- Ondersteuning voor overdracht van innovatie en technologie
- Het verzamelen van de mening van mkb-bedrijven over EU-wetgeving

STEUN AAN ONDERNEMERS

Er zijn verschillende initiatieven om [steun te bieden aan ondernemers](#), waaronder:

- Training in ondernemerschap
- Verbetering van bedrijfsomgeving zodat ondernemers kunnen groeien en floreren
- Begeleiding van en hulpverlening aan specifieke groepen

De volgende netwerken worden al ondersteund door de Europese Commissie:

- [Europees netwerk van mentoren voor vrouwelijke ondernemers](#)
- [Erasmus voor jonge ondernemers](#)

BETERE VOORWAARDEN VOOR OPRICHTING EN GROEI VAN ONDERNEMINGEN

Op veel gebieden van het mkb-beleid werkt de Europese Commissie nauw samen met de lidstaten door voorbeelden van goede praktijken in kaart te brengen en uit te wisselen. Dit proces was al jaren verankerd in het [Europees handvest voor kleine ondernemingen](#). Het werd uitgebreid in het kader van de prioriteiten van de „Small Business Act” voor Europa en een [database van goede praktijken](#) is beschikbaar op de website van de „Small Business Act”.

► Handige koppelingen

Het [„Uitvoerend Agentschap voor kleine en middelgrote ondernemingen” \(EASME\)](#) werd door de Commissie opgericht voor het beheer van verschillende EU-programma's, waaronder COSME.

Gepubliceerde uitnodigingen tot het indienen van voorstellen of aanbestedingen met betrekking tot COSME kunt u vinden op het [deelnemersportaal](#).

3.4. LIFE

[LIFE](#) is het enige EU-instrument dat is gericht op het milieu en klimaatverandering. LIFE beschikt over een begroting van 3,4 miljard EUR en heeft als algemene doelstelling het bijdragen aan de ontwikkeling van EU-beleid en -wetgeving inzake milieu en klimaat. Het LIFE-programma wordt geleid door de Commissie met behulp van het Uitvoerend Agentschap voor kleine en middelgrote ondernemingen (EASME). Aanvragen voor financiering moeten online worden ingediend via een [e-voorstel](#). Aanvragen voor geïntegreerde projecten moeten echter in gedrukte vorm worden ingediend.

Geïntegreerde projecten streven naar implementatie grote territoriale schaal van plannen of strategieën op het gebied van natuur, water, afval en lucht. Aanvullende financiering van geïntegreerde LIFE-projecten kan van allerlei bronnen komen.

Het [meerjarige LIFE-werkprogramma voor 2014-2017](#) vormt een kader voor de volgende vier jaar. Naast de subsidies wordt LIFE-projectfinanciering voor de eerste keer ook verleend via innovatieve financiële instrumenten, waaronder het nieuwe Financiële instrument voor financiering van natuurlijk kapitaal (NCFE), dat onder het Natuur en biodiversiteit-project (Nature and Biodiversity) valt en helpt om biodiversiteits-projecten te financieren.

3.5. Creatief Europa

[Creatief Europa](#) (Creative Europe) ondersteunt de culturele en creatieve sector en heeft een totale begroting van ongeveer 1,54 miljard EUR. Het programma helpt beide sectoren de mogelijkheden van het digitale tijdperk en globalisering te benutten. Zo kunnen deze sectoren ook bijdragen aan de Europa 2020-doelstellingen voor duurzame groei, werkgelegenheid en sociale cohesie. Belangrijker nog, het biedt deze sectoren nieuwe internationale kansen, markten en doelgroepen.

Het programma bestaat uit:

- Het MEDIA-subprogramma gewijd aan de audiovisuele creatieve en culturele sector.
- Het Culture-subprogramma voor de niet-audiovisuele creatieve en culturele sector.

- Een transsectoraal onderdeel met een leninggarantiefaciliteit van 121 miljoen EUR voor de creatieve en culturele sector, dat de betreffende mkb-bedrijven kansen biedt voor toegang tot financiering.

Aanvragen van particulieren worden niet in behandeling genomen. Toch kunnen ongeveer 250 000 particulieren profiteren van fondsen via de projecten zelf. Voor meer informatie over deze kansen gaat u naar de website van het [Uitvoerend Agentschap voor onderwijs, audiovisuele middelen en cultuur](#).

In alle lidstaten zijn [Creatief Europa-desks](#) opgericht voor steun aan en begeleiding van aanvragers.

3.6. Programma voor werkgelegenheid en sociale innovatie (EaSI)

Het **EU-programma voor werkgelegenheid en sociale innovatie (EaSI)** is een financieringsinstrument voor bevordering van kwaliteit en duurzame werkgelegenheid, het waarborgen van passende sociale bescherming, bestrijding van sociale uitsluiting en armoede en verbetering van werkomstandigheden. De totale begroting bedraagt 919 miljoen EUR.

EaSI bevat drie pijlers:

- De modernisering van werkgelegenheid en sociaal beleid via de [pijler PROGRESS](#)
- Arbeidsmobiliteit via de [pijler EURES](#)
- Toegang tot microfinanciering en sociaal ondernemerschap via de [pijler Microfinanciering en sociaal ondernemerschap](#).

De **pijler PROGRESS** (61% van de begroting) helpt lidstaten hun beleid op drie gebieden te verbeteren:

- [werkgelegenheid](#), vooral de bestrijding van de jeugdwerkloosheid;
- [sociale bescherming, sociale inclusie](#) en de vermindering en preventie van [armoede](#);
- [werkomstandigheden](#).

De pijler PROGRESS:

- ontwikkelt en verspreidt hoogwaardige vergelijkbare analytische kennis;
- bevordert doeltreffende en inclusieve informatie-uitwisseling, wederzijds leren en dialoog;
- biedt financiële ondersteuning om [hervormingen van het sociaal en arbeidsmarktbeleid te toetsen](#);
- biedt organisaties financiële steun om EU-instrumenten en -beleid te ontwikkelen.

Mogelijke begunstigden zijn:

- publieke en particuliere instanties
- arbeidsbemiddelingsdiensten
- gespecialiseerde organisaties zoals voorzien in de EU-wetgeving
- non-gouvernementele organisaties
- hogeronderwijsinstellingen en onderzoeksinstituten
- deskundigen op het gebied van evaluatie en effectenbeoordeling
- nationale bureaus voor de statistiek de media

De pijler [EURES](#) (18% van de begroting) heeft ten doel het versterken van EURES, een Europees netwerk voor beroepsmobiliteit dat werknemers en werkzoekenden informatie, advisering en wervingsdiensten biedt. Het behelst de volgende gebieden:

- transparantie van vacatures
- sollicitaties
- ontwikkeling van diensten voor het wervingsproces
- grensoverschrijdende partnerschappen

De begunstigden zijn nationale, regionale en lokale overheden en arbeidsbemiddelingsdiensten.

3.7. Erasmus+

Het **Erasmus+**-programma ondersteunt initiatieven op het gebied van onderwijs, opleiding, jeugdzaken en sport voor de periode 2014-2020. Het biedt meer dan 4 miljoen Europeanen de kans om in het buitenland te studeren, een opleiding te volgen, werkervaring op te doen en vrijwilligerswerk te doen. Op het gebied van sport financiert het bijvoorbeeld basisprojecten en pakt het grensoverschrijdende kwesties aan, zoals manipulatie van uitslagen, doping, geweld en racisme. De totale begroting voor 2014-2020 bedraagt 14,7 miljard EUR.

De doelstellingen van het Erasmus+-programma op het gebied van onderwijs en opleiding zijn:

- Verbetering van kerncompetenties en vaardigheden voor de arbeidsmarkt.
- Invoeren van kwaliteitsverbeteringen, innovatie van topniveau en internationalisering in onderwijs- en opleidingsinstellingen.
- Bewustmaking van een Europese ruimte voor een leven lang leren en moderniseren van onderwijs- en opleidingsystemen.

De pijler **Microfinanciering en sociaal ondernemerschap** (21% van de begroting) ondersteunt:

- microkredieten en -leningen voor kwetsbare groepen en micro-ondernemingen
- sociaal ondernemerschap

De begunstigden zijn publieke en particuliere instanties die microkredieten leveren aan particulieren en micro-ondernemingen. Financiering wordt ook aangeboden aan sociale ondernemingen in relevante landen.

► **Voor meer informatie** gaat u naar de website van [EaSI](#).

Deze specifieke doelstellingen kunnen pas worden geïmplementeerd als de drie kernactiviteiten (KA's) van kracht zijn.

- **KA1** biedt ondersteuning aan transnationale mobiliteit om het niveau van relevante vaardigheden op de arbeidsmarkt te verhogen en de vaardigheden van vakmensen te verbeteren om te voldoen aan de individuele behoeften van lerenden.
- **KA2** is gericht op transnationale partnerschappen tussen onderwijs-, opleidings- en jeugdinstanties, maar ook ondernemingen, overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties in verschillende economische en sociale sectoren.
- Ondersteuning voor beleidshervormingen wordt geleverd in het kader van **KA3** door middel van kennisontwikkeling, instrumenten voor erkenning en transparantie, beleidsexperimenten en steun aan verschillende belanghebbendenorganisaties.

► **Voor meer informatie** gaat u naar de website van [Erasmus+](#).

3.8. Derde EU-gezondheidsprogramma

Het [EU-gezondheidsprogramma](#) waarborgt dat de volksgezondheid in het hele EU-beleid wordt beschermd, en werkt samen met lidstaten om hen te ondersteunen bij de verbetering van de volksgezondheid en het voorkomen van ziekten en tegengaan van bedreigingen voor de lichamelijke en psychische gezondheid. Het programma draagt bij aan de Europa 2020-doelstelling voor een slimme en inclusieve economie.

Het EU-gezondheidsprogramma heeft deze doelstellingen:

- een goede gezondheid bevorderen, ziekten voorkomen en een omgeving creëren die bevorderlijk is voor een gezonde levensstijl;
- burgers beschermen tegen ernstige grensoverschrijdende gezondheids-bedreigingen;
- bijdragen aan innovatieve, efficiënte en duurzame gezondheidszorgstelsels;
- toegang geven tot een betere en veiligere gezondheidszorg.

Het [EU-gezondheidsprogramma](#) wordt uitgevoerd met behulp van jaarlijkse werkprogramma's, die prioriteiten en criteria voor financiering bevatten. De totale begroting van het derde EU-gezondheids-programma bedraagt 449,4 miljoen EUR. Het programma staat open voor een breed scala aan organisaties, waaronder onderzoeks-instituten en universiteiten, overheids-instanties, ngo's en particuliere bedrijven.

Fondsen in het kader van het EU-gezondheidsprogramma 2014-2020 en ESIF 2014-2020 kunnen gezamenlijk worden gebruikt ter vermindering van de ongelijkheden in de gezondheidszorg op de volgende gebieden:

- vereenvoudiging van toegang tot een betere en veiligere gezondheidszorg;
- bevordering van innovatie in gezondheids-onderzoek en gezondheidszorg;
- verhoging van innovatie in interventies op het gebied van volksgezondheid en gezondheidszorg;
- ontwikkeling van onderzoeksinstrumenten om de kwaliteit en rendabiliteit te verbeteren, zoals Evaluatie van gezondheidstechnologie (Health Technology Assessment - HTA);
- ondersteuning en bevordering van samenwerking tussen lidstaten;
- verbetering van de toegang tot grensoverschrijdende medische zorg en expertise;
- ondersteuning en training van medisch personeel;
- bevordering van een goede gezondheid, het voorkomen van ziekten en bevordering van een gezonde omgeving;
- actief en gezond ouder worden;
- gezondheid en veiligheid op het werk;
- betere paraatheid en capaciteiten bij nood-situaties en ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid;
- systemen voor gezondheidsinformatie en -kennis;
- e-gezondheidssystemen en -capaciteiten.

4. DE ESI-FONDSEN EN ANDERE EU-INSTRUMENTEN PER THEMATISCHE DOELSTELLING (TD)

Voor financieringsprojecten gelden de volgende algemene beginselen:

- **Cofinancieringsregel:** de EU cofinanciert het project slechts gedeeltelijk. Hierdoor moeten de aanvrager en partners over eigen of externe financiële middelen beschikken om bij te dragen aan de kosten van het project.
- **Non-profitregel:** de subsidie mag er niet voor zorgen dat er winst wordt gemaakt. Als een project winst oplevert, wordt een financiële-kloofanalyse uitgevoerd om de behoefte en het potentiële subsidiebedrag te beoordelen.
- **Geen terugwerkende kracht-regel:** cofinanciering komt alleen in aanmerking voor de kosten die zijn gemaakt na de startdatum van het project zoals vastgelegd in de subsidieovereenkomst.
- **Niet-cumulatiefregel:** aan een begunstigde kan slechts één subsidie worden toegekend.

Alle projecten moeten:

- een toegevoegde waarde opleveren op EU-niveau;
- innovatief zijn en originele oplossingen en methodologieën voorstellen;
- Europese prioriteiten en beleidspunten aanpakken.

Het **beginsel van niet-cumuleerbaarheid** geldt alleen voor EU-subsidies die zijn toegekend aan dezelfde maatregel en dezelfde begunstigde onder alle typen beheer. Daarom kunnen **de middelen van de ESI-fondsen met andere EU-instrumenten worden gecombineerd**. Het beginsel van niet-cumuleerbaarheid geldt echter niet voor Horizon 2020-fondsen en de ESI-fondsen die aan eenzelfde project en eenzelfde begunstigde kunnen worden toegekend.

Er wordt geen substitutie van nationale/regionale of particuliere cofinanciering toegestaan voor EU-projecten/-programma's onder direct beheer van de Commissie door de ESI-fondsen (en omgekeerd).

Geen dubbele financiering-regel: dezelfde kosten worden in geen geval tweemaal uit de begroting gefinancierd.

De ESI-fondsen fungeren vooral op nationaal en regionaal niveau, met een zekere marge voor grensoverschrijdende territoriale activiteiten. Horizon 2020 en andere EU-programma's en -instrumenten worden doorgaans centraal beheerd en betreffen vaak transnationale projecten. Dit betekent dat dezelfde begunstigde verschillende financieringsbronnen kan aanvragen voor niet-verwante of aanvullende activiteiten. De aanvragen worden beoordeeld op basis van hun eigen verdienste in overeenstemming met de regels van elke financieringsbron.

Het volgende gedeelte geeft een overzicht van het potentieel voor synergie en complementariteit per thematische doelstelling (TD), zowel tussen de vijf Europese structuur- en investeringsfondsen, en tussen ESI-fondsen en andere EU-financieringsinstrumenten.

4.1. TD 1: Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie

Het onderzoeks- en innovatiebeleid van de EU tot 2020 wordt uiteengezet in het kerninitiatief „[Innovatie-Unie](#)” (Innovation Union) van de Europa 2020-strategie. Daartoe behoren vijf Europese innovatiepartnerschappen in de slimme, ecologische en sociale terreinen. Het initiatief omvat ook de volledige innovatiecyclus van onderzoek tot het op de markt brengen.

Lidstaten moeten nationale en/of regionale [„strategieën voor slimme specialisatie”](#) uitwerken door nationale of regionale beheersinstaties en belanghebbenden, zoals hogeroponderwijsinstellingen, de industrie en sociale partners, te betrekken bij een zakelijk ontdekkingsproces.

Strategieën voor slimme specialisatie zijn:

- „Upstream maatregelen” om deelnemers op het gebied van regionaal onderzoek en innovatie (O&I) voor te bereiden op Horizon 2020.
- „Downstream maatregelen” om O&I-resultaten van Horizon 2020 en eerdere programma’s te benutten, met bijzondere nadruk op het creëren van een innovatievriendelijke omgeving voor handel en industrie, inclusief het mkb.

Het is belangrijk om gezamenlijke financieringsmogelijkheden voor O&I-infrastructuren vast te stellen, internationale samenwerking te bevorderen, collegiale toetsingen uit te voeren, goede praktijken uit te wisselen en training in alle regio's te starten.

TD 1 EN ESI-FONDSEN

Het **EFRO** verbetert O&I-infrastructuren en -capaciteiten om expertisecentra en bedrijfsinvesteringen op het gebied van O&I te ontwikkelen en stimuleren. Het EFRO ontwikkelt ook banden tussen ondernemingen, O&O-centra en de hogere onderwijs, met als doel stimulering van investeringen in:

- ontwikkeling van producten en diensten;
- overdracht van technologie;
- sociale innovatie;
- eco-innovatie;
- toepassingen voor publieke diensten;
- stimulering van de vraag;
- netwerken;
- clusters en open innovatie via slimme specialisatie.

Investering in proeflijnen, maatregelen voor snelle productvalidatie, geavanceerde fabricagecapaciteiten en productie, en de verspreiding van universeel inzetbare technologieën zijn ook voorzien.

Potentiële O&I-projecten worden beoordeeld op basis van hun verwachte bijdrage aan de economische ontwikkeling van de lidstaat of regio en hun wetenschappelijke of technologische verdienste.

Het **ESF** ondersteunt postuniversitaire studies, opleiding van onderzoekers, activiteiten voor netwerkvorming en partnerschappen tussen hogeroponderwijsinstellingen, onderzoeksinstituten en ondernemingen.

Het **ELFPO** versterkt de banden tussen landbouw, voedselproductie, bosbouw en O&I, kennisoverdracht en investeringen in nieuwe technologieën, verwerking en marketing. Het Europese innovatie-partnerschap voor productiviteit en duurzaamheid van de landbouw speelt een prominente rol met als doel het creëren van nieuwe en innovatieve praktijken in de landbouw. Het ELFPO ondersteunt de technologische ontwikkeling van producten, praktijken en technieken in de landbouw-,

voedingsmiddelen- en bosbouwsector. Het financiert nieuwe clusters en netwerken, activiteiten tussen onderzoekscentra en innovatieve bedrijven, maar ook technologisch en toegepast onderzoek.

TD 1 EN ANDERE EU-INSTRUMENTEN

Financiering is vaak beschikbaar voor onderzoeksorganisaties of bedrijven in het kader van de ESI-fondsen om de eerste voorzichtige onderzoeksstappen te zetten of een innovatieve technologie of innovatief product te ontwikkelen. De voorwaarden voor de toekenning van deze financiering zijn meestal flexibel, met name in de minst ontwikkelde regio's. Hierdoor kunnen de onderzoeksorganisaties of bedrijven in kwestie groeien tot het punt waarop ze de concurrerende omgeving van Horizon 2020 kunnen betreden.

Als ze tijdens een Horizon 2020-project financiering nodig hebben om de activiteit te kunnen voortzetten of een idee voor innovatie op de markt te kunnen brengen, is dit niet altijd mogelijk, gezien de zeer concurrerende aard van het proces. In deze situatie kunnen de ESI-fondsen de vereiste financiering leveren om deze ideeën waar te maken.

Financiering van hetzelfde project via verschillende subsidies van Horizon 2020 en de ESI-fondsen is toegestaan maar mag niet onderhevig zijn aan dubbele financiering, aangezien Horizon 2020 en de ESI-fondsen niet hetzelfde project kunnen dekken.

Het recht om ESI-fondsen en Horizon 2020 te combineren heft niet de verplichting op om in de vereiste nationale/regionale/particuliere cofinanciering te voorzien.

EEN DUIJS WETENSCHAPSPARK BOORDEVOL IDEEËN (FINALIST VAN REGIOSTARS-PRIJZEN VOOR 2009)

Het wetenschapspark werd in het midden van de jaren negentig opgericht in Golm, aan de rand van Potsdam, en is uitgegroeid tot het grootste en belangrijkste onderzoekscentrum in Brandenburg. Er zijn drie Max Planck Instituten, twee Fraunhofer Gesellschaft-instituten, een kweekvijver voor bedrijven, GO:IN genoemd, en vele andere innovatieve ondernemingen.

GO:IN werd in 2007 opgericht en biedt ideale voorwaarden voor startende ondernemers, met diensten zoals vergaderzalen en faciliteiten, marketingoplossingen en expertise in coaching. Er werken meer dan 1 300 wetenschappers in het park, dat werd gesteund door een EFRO-bijdrage van 74,3 miljoen EUR. Sinds de oprichting zijn veel gezamenlijke onderzoeksprojecten gefinancierd in het kader van verschillende door de EU gefinancierde kaderprogramma's voor onderzoek.

► **Meer informatie over** [Wissenschaftspark Potsdam-Golm](#).

EEN DUURZAAM EUROPEES MARIEN OBSERVATIE- EN DATANETWERK

De kaderprogramma's voor onderzoek van de EU zijn allemaal instrumenten die zijn ontwikkeld voor meer beheer en de verdeling van mariene gegevens. Ze vormen de fundamenteën van een duurzaam Europees marien observatie- en datanetwerk (EMODnet) dat door de component voor direct beheer van het EFMZV zal worden ondersteund. Het doel van het netwerk is de ontwikkeling van een kwalitatief hoogwaardige mariene data- en kennisbank, die door verschillende partijen kan worden gebruikt, zodat dubbel werk wordt vermeden.

► **Meer informatie over** [EMODnet](#).

CLUSTERS OPZETTEN IN HEEL EUROPA

Gekoppelde clusters in heel Europa (Clusters Linked Over Europe - CLOE) begon als een INTERREG-project dat zeven regio's hielp met de uitwisseling van ervaring en informatie over hoe clusters met succes worden beheerd en ontwikkeld. Clusters zijn netwerken van compatibele of concurrerende gelieerde ondernemingen die samenwerken om een sector op een bepaald gebied te versterken.

Nadat het project was beëindigd, bleven de transnationale contacten tussen clusters bestaan en dit gaf aanleiding tot vele activiteiten die werden gefinancierd in het kader van het zevende kaderprogramma voor onderzoek (FP7) en de CIP, de voorganger van COSME.

► **Meer informatie over** [CLOE](#).

SAMENWERKING BEVORDERT ONDERZOEKSFINANCIERING

De Regionale coördinatiecommissie voor de noordelijke regio van Porto (CCDRN - Regional Coordination Commission of the North Region of Porto), die de structuurfondsen (EFRO en ESF) beheert, deed een oproep tot voorstellen ter ondersteuning van projecten die zijn ontworpen om de samenwerking tussen universiteiten en lokale industrie in de regio te verbeteren. Een van de doelstellingen van het project was lokale spelers te helpen bij hun aanvraag voor financiering in het kader van FP7.

Een succesvol project, I-CITY genaamd, dat door de Universiteit van Porto werd ingediend, is gericht op de bevordering van menselijke hulpbronnen en trainingsactiviteiten en vult het „Future Cities“-project aan dat apparatuur, infrastructuur en internationale uitwisseling wil verbeteren. De samenwerking tussen deze twee projecten betekende dat de universiteit meer onderzoekers kon aanwerven dan met alleen de FP7-subsidie. Beide projecten werkten samen waardoor ze meer proefbanken konden inzetten en gebruiken, waarmee ze inzicht konden verkrijgen in de onderzoeksresultaten van „Future Cities“.

De regionale coördinatiecommissie maakte het kenniscentrum voor „Future Cities“ zichtbaar, waardoor meer industriële partners werden aangetrokken en de steun van de gemeente en lokale gemeenschappen werd verkregen. Dit type politieke steun, die gepaard ging met de structuurfondsen, was van cruciaal belang om de doelstellingen van het project te kunnen bereiken.

Nadat de Universiteit van Porto de FP7-subsidie had ontvangen, werd duidelijk dat het onderzoekspotentieel een sterk internationaal en economisch effect zou hebben.

Daarom heeft de regionale coördinatiecommissie de bevindingen opgenomen in het strategiedocument over slimme specialisatie dat aan de Europese Commissie werd voorgelegd voor de programmeringsperiode 2014-2020.

► **Meer informatie over deze gezamenlijke initiatieven.**

Het [Europees Instituut voor innovatie en technologie](#) (EIT) wil het innovatievermogen van Europa verbeteren. Het EIT heeft een begroting van 2,7 miljard EUR als onderdeel van Horizon 2020 en financiert **kennis- en innovatiegemeenschappen (KIG's)**.

Een KIG is een zeer autonoom partnerschap van vooraanstaande hogeronderwijsinstellingen, onderzoeksorganisaties, bedrijven en andere belanghebbenden die betrokken zijn bij het innovatieproces.

KIG's voeren een breed scala aan activiteiten uit, inclusief trainings- en opleidingsprogramma's, innovatieprojecten en kweekvijvers voor bedrijven.

De „activiteiten met een toegevoegde waarde“ van KIG's worden tot 100% door het EIT gefinancierd, in tegenstelling tot de „aanvullende activiteiten“. Daarom moeten de KIG's voor deze activiteiten alternatieve financieringsbronnen zoeken. Die kunnen ze vinden bij de ESI-fondsen en RDI-maatregelen binnen Horizon 2020.

In 2010 werden drie KIG's gestart:

- Klimaat-KIG: beperking van en aanpassing aan klimaatverandering
- EIT ICT Labs: informatie- en communicatietechnologie
- KIG InnoEnergy: duurzame energie

Daarnaast pakken twee nieuwe KIG's de volgende gebieden aan:

- innovatie voor een gezonde levensstijl en actief ouder worden;
- grondstoffen: duurzame exploitatie, winning, verwerking, recycling en vervanging.

In 2016 worden twee aanvullende KIG's gestart:

- Food4future;
- productie met toegevoegde waarde.

En in 2018 wordt een KIG gestart op het gebied van:

- stedelijke mobiliteit.

► Handige koppelingen

Het **deelnemersportaal** is een internetportaal voor betrokkenen in EU-onderzoeks- en innovatieprogramma's. Het biedt potentiële begunstigden diensten voor hulp bij hun deelname aan de programma's en vereenvoudiging van hun interactie met de Commissie. Potentiële begunstigden worden aangemoedigd om zich te [registreren](#) bij het portaal zodat ze deze [diensten](#) volledig kunnen gebruiken.

[Ideal-IST](#) is een faciliteit om partners te zoeken.

Richt snoeren voor beleidsmakers en uitvoerende organen genaamd „[Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes](#)“ (Synergieën tussen Europese structuur- en investeringsfondsen, Horizon 2020 en andere EU-programma's op het gebied van onderzoek, innovatie en concurrentievermogen mogelijk maken) onderzoekt uitvoerig het concept van synergieën tussen programma's om de slimme-specialisatiestrategieën vorm te geven. Deze bieden meer informatie over financieringsmogelijkheden en verschillende financieringsscenario's.

4.2. TD 2: De toegang tot en toepassing van hoogwaardige ICT verbeteren

De beschikbaarheid van internet via snelle breedbandverbindingen en toegang tot digitale-diensteninfrastructuren vormen de bouwstenen van een moderne interne markt waar communicatie, diensten en bedrijven kunnen groeien.

Het [kerninitiatief „Digitale agenda voor Europa”](#) is een onderdeel van de pijler „Slimme groei” van de Europa 2020-strategie. Het beoogt stimulering van de economie van Europa en hulp aan Europese burgers en bedrijven om digitale technologieën optimaal te benutten. De doelstellingen zijn onder meer:

- De vorming van een digitale interne markt, inclusief ontwikkeling van online content, e-commerce-oplossingen en het gebruik van e-handtekeningen
- Interoperabiliteit van ICT-diensten
- Snelle en ultrasnelle internettoegang: „Netwerken van de volgende generatie” zodat de doelstellingen van de EU inzake hogesnelheidsinternet worden bereikt
- ICT-onderzoek en innovatie
- ICT-voordelen, zoals e-government, e-gezondheid en e-procurement, benutten

TD 2 EN ESI-FONDSEN

Het **EFRO** draagt bij aan:

- ontwikkeling van ICT-producten en -diensten;
- uitbreiding van breedbandgebruik en de uitrol van hogesnelheidsnetwerken;
- ondersteuning van de toepassing van opkomende technologieën en netwerken voor de digitale economie;

- versterking van ICT-toepassingen voor e-commerce, e-government, e-learning, e-inclusie, e-cultuur en e-gezondheid.

Het **ESF** ondersteunt:

- de ontwikkeling van ICT-vaardigheden en competenties op het werk en ICT in overheidsinstellingen;
- betere toegang tot financiering, toepassing en kwaliteit van informatie- en communicatietechnologie via digitale geletterdheid, e-learning, e-inclusie, e-vaardigheden en ondernemers-vaardigheden.

Het **ELFPO** draagt bij aan verbetering van breedbandinternet op het platteland en ontwikkelt ICT in plattelandsgebieden. Het financiert vooral:

- infrastructurele investeringen;
- IT-diensten en IT-bedrijven in plattelandsgebieden;
- technologische innovaties in de land- en bosbouw;
- IT-systemen in de agri-voedingsmiddelenindustrie;
- clusters en netwerken;
- beroepsopleidingen in ICT en de verlening van specifieke ICT-adviesdiensten voor mkb-bedrijven en agrariërs op het platteland;
- ICT-toepassingen voor e-government, e-inclusie, e-learning, e-cultuur, e-commerce, enzovoort.

TD 2 EN ANDERE EU-INSTRUMENTEN

Prioritaire EU-netwerken worden gefinancierd via de **financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen (CEF)** terwijl het **EFRO** en **ELFPO** aanvullende lokale en regionale infrastructuren ondersteunen. Overeenkomstig het beginsel van niet-cumuleerbaarheid kunnen subsidies voor hetzelfde project niet worden gecombineerd.

Het CEF en de Europese Investeringsbank (EIB) bieden **startsubsidies en technische ondersteuning** voor een beperkt aantal initiatieven op het gebied van breedband. Projecten die rechtstreeks van het CEF financiering willen ontvangen, moeten geavanceerde technologische oplossingen voorstellen en innovatieve bedrijfsmodellen of zeer haalbare oplossingen voorleggen. **Financiële instrumenten in het kader van CEF kunnen worden gecombineerd met subsidies van andere EU-bronnen.**

Bij de selectie van het meest geschikte financieringsinstrument moet rekening worden gehouden met de mate waarin de maatregel winst gaat opleveren en het risiconiveau ervan.

Informatie- en communicatietechnologie (ICT) kan op veel terreinen van **Horizon 2020** worden teruggevonden. Daarom werd een handleiding opgesteld om potentiële projecten te helpen ICT-gerelateerde onderwerpen te vinden in heel Horizon 2020. U kunt deze vinden op de website [Digitale agenda voor Europa](#) (Digital Agenda for Europe).

SCHOTSE UNIVERSITEIT COMBINEERT EFRO, ESF EN EU-FINANCIERING VOOR ONDERZOEK

In voorgaande programmeringsperioden hielp het EFRO de University of the Highlands & Islands (UHI) de onderzoekscapaciteit en IT-infrastructuur uit te breiden, terwijl ESF-financiering essentieel was voor de ontwikkeling van lesmateriaal en curriculum ter ondersteuning van niet-traditionele lerenden.

De zogeheten MERIKA (Marine Energy Research Innovation and Knowledge Accelerator) is een ambitieus initiatief van de UHI, dat de faculteit van wetenschappen, gezondheid en engineering heeft omgetoverd in een onderzoeks- en innovatie-hub voor mariene energie. Het MERIKA-project loopt van 2014 tot 2017 en wordt gefinancierd door het zevende kaderprogramma voor onderzoek, de voorganger van Horizon 2020.

De derde doelstelling van het **EU-gezondheidsprogramma**, die is gericht op innovatieve, efficiënte en duurzame gezondheidssystemen, omvat ondersteuning voor e-gezondheidssystemen en -capaciteiten.

► Handige koppelingen

Beschikbare EU-financiering voor onderwerpen en projecten die gerelateerd zijn aan **Digitale agenda** kunnen rechtstreeks worden geraadpleegd via de website [Digitale agenda voor Europa](#).

Connected Communities (Verbonden gemeenschappen) is een initiatief van de Commissie ter ondersteuning van regio's en steden die hun breedbandnetwerken ontwikkelen. Het helpt een aantal innovatieve proefprojecten voor de implementatie van een hogesnelheidsbreedbandnetwerk, dat in de hele EU kan worden toegepast. Potentiële begunstigden kunnen [ideeën indienen](#). Voor meer informatie kunt u een e-mail sturen naar EC-CONNECTED-COMMUNITIES@ec.europa.eu.

Het **Europese breedbandportaal** is een informatieplatform voor belanghebbenden, dat informatie verstrekt over breedbandprojecten, -strategieën en -actieplannen voor elke lidstaat. Potentiële begunstigden kunnen zich registreren bij het [breedbandportaal](#).

4.3. TD 3: Versterking van het concurrentievermogen van kleine en middelgrote ondernemingen (het mkb), de landbouw (voor het ELFPO) en de visserij en aquacultuur (voor het EFMZV)

Cohesiebeleid is van vitaal belang voor de ontwikkeling van het mkb. Zoals in de Europa 2020-strategie wordt verklaard is de garantie dat het mkb toegang heeft tot kredieten van cruciaal belang om innovatie en langdurige stabiliteit in de EU te bevorderen.

Pijler II van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) is nog een ondersteuningsinstrument voor de ontwikkeling van het mkb, vooral voor landbouw, bosbouw en plattelandsgebieden.

TD 3 EN ESI-FONDSEN

Het **EFRO** ondersteunt ondernemerschap door:

- kweekvijvers voor bedrijven te financieren;
- nieuwe bedrijfsmodellen voor het mkb te ontwikkelen;
- de totstandbrenging en uitbreiding van geavanceerde mogelijkheden voor de ontwikkeling van producten en diensten te ondersteunen;
- het mkb te helpen naar regionale, nationale en internationale markten uit te breiden;
- aan het innovatieproces deel te nemen.

Het **ESF** moedigt zelfstandig ondernemerschap en de oprichting van innovatieve mkb-bedrijven aan. Daarnaast wil het:

- ondernemers en werknemers helpen om zich aan verandering aan te passen;
- sociale ondernemingen en een sociale economie bevorderen;

- het concurrentievermogen van het mkb verhogen door het aanpassingsvermogen van bedrijven en werknemers te stimuleren;
- instanties ondersteunen bij het leveren van beroepstraining en opleiding.

Het **ELFPO** financiert alle landbouwsectoren en bosbouwbedrijven, maar ook kleine en micro-ondernemingen in plattelandsgebieden. Het ELFPO bewerkstelligt dit door het:

- aanmoedigen van samenwerking tussen verschillende bedrijven en belanghebbenden, netwerken en clusters;
- stimuleren van innovatie in de landbouw via het Europese innovatiepartnerschap voor productiviteit en duurzaamheid;
- overtuigen van mkb-bedrijven om zich aan te passen aan de klimaatverandering door verschillende soorten doelgerichte steun te bieden, zoals groene adviesdiensten.

Het **EFMZV** verhoogt het concurrentievermogen van het mkb in de visserij- en aquacultuursector. Het biedt financiering aan voor de versterking van de technologische ontwikkeling en innovatie op de volgende gebieden:

- energie-efficiëntie en kennisoverdracht;
- adviesdiensten die advies geven over bedrijfs- en marketingstrategieën, maar ook over ecologische duurzaamheid;
- partnerschappen tussen vissers en wetenschappers;
- diversificatie en verbetering van de veiligheid en werkomstandigheden op vissersschepen.

Wanneer [financiële instrumenten](#) bedrijven, inclusief het mkb, financiering aanbieden, moedigt deze ondersteuning aan tot de oprichting van nieuwe ondernemingen door:

- begin-, start- en uitbreidingskapitaal te leveren;

- kapitaal aan te bieden voor de versterking van het bedrijf of voor nieuwe projecten;
- bedrijven te helpen nieuwe markten te betreden.

Deze ondersteuning kan de investering in materiële en immateriële activa omvatten, maar ook werkkapitaal binnen de EU-regels voor staatssteun. Hierbij kunnen ook de kosten behoren die verbonden zijn aan de overdracht van eigendomsrechten, op voorwaarde dat deze overdrachten plaatsvinden tussen onafhankelijke investeerders.

TD 3 EN ANDERE EU-INSTRUMENTEN

Het mkb wordt aangemoedigd om te profiteren van financiering van [COSME](#) en [Creatief Europa](#).

Het mkb wordt eveneens aangemoedigd om deel te nemen aan het hele **Horizon 2020-programma** en vooral de component **Industrieel leiderschap**.

De maatregelen voor Leiderschap op het gebied van ontsluitende en industriële technologieën (LEIT) zijn gericht op ICT, nanotechnologie, geavanceerde materialen, biotechnologie, productie en ruimte.

Toegang tot risicofinanciering moedigt particuliere financiering en risicokapitaal aan. Via „Toegang tot risicofinanciering” helpt Horizon 2020 bedrijven en andere soorten organisaties op het gebied van O&I om gemakkelijk toegang te krijgen tot leningen, garanties, tegengaranties en hybride-, mezzanine- en aandelenfinanciering.

Innovatie in het mkb is een toekomstgerichte aanvulling op de ESI-fondsen, inclusief het **mkb-instrument**, de steun aan het **EU-REKA/Eurostars-initiatief** dat financiering biedt aan transnationale samenwerkingsprojecten van onderzoeks-intensieve mkb-bedrijven en verschillende maatregelen met als doel het ontwikkelen en aanbieden van betere innovatie-ondersteuningsdiensten voor het mkb.

Het **mkb-instrument** heeft een begroting van ongeveer 3 miljard EUR en helpt het mkb baanbrekende innovatieve ideeën te ontwikkelen die klaar zijn voor commercialisering op de wereldmarkt. Activiteiten die kunnen worden ondersteund en oproepen tot het indienen van voorstellen vindt u in het [werkprogramma](#) voor 2014-2015.

De financiële instrumenten van Horizon 2020 werken samen met die van COSME. Meer informatie over banken en fondsen die [door de EU gesteunde risicofinanciering](#) aanbieden.

De [Europese Investeringsbank \(EIB\)](#) en het [Europees Investeringsfonds \(EIF\)](#) spelen een belangrijke rol bij het opzetten van elk financieel instrument namens en in samenwerking met de Commissie.

Het [Uitvoerend Agentschap voor kleine en middelgrote ondernemingen \(EASME\)](#) werd opgericht door de Commissie voor het beheer van verschillende EU-programma's, waaronder het merendeel van COSME, het Enterprise Europe Network (EEN) en een deel van Horizon 2020, met name „Innovatie in het mkb” en „Leiderschap op het gebied van ontsluitende en industriële technologieën”.

Creatief Europa: de mededeling over Europa 2020 van de Commissie benadrukt dat de EU aantrekkelijker randvoorwaarden moet bieden voor innovatie en creativiteit. De culturele en creatieve sectoren zijn daarom een bron van innovatieve ideeën die kunnen worden omgezet in producten en diensten, die op hun beurt voor groei en banen kunnen zorgen en maatschappelijke veranderingen kunnen aanpakken. De mededeling houdt staande dat toegang tot financiering moet worden verbeterd om deze sectoren te helpen hun economisch potentieel ten volle waar te maken. **De Garantie-faciliteit voor de culturele en creatieve sector**, die in 2016 werd opgericht, komt tegemoet aan deze behoeften en zou, dankzij het multiplicatoreffect, maar liefst 750 miljoen EUR genereren¹³ voor kleine **bedrijven die actief zijn** in deze twee sectoren.

Er is geen uitzondering op het beginsel van niet-cumuleerbaarheid in de regelgeving met betrekking tot Creatief Europa en COSME¹⁴. Toch kunnen financiële instrumenten worden gecombineerd met subsidies, rentesubsidies en garantieprovisiesubsidies.

► Meer informatie

Een nieuwe versie van de [registratietool voor begunstigden](#), dat op 28 februari 2014 werd vrijgegeven, bevat een vragenlijst om te bepalen of een organisatie een mkb is volgens de Aanbeveling 2003/361/EG en of deze in aanmerking komt voor een financieringsaanvraag voor bepaalde maatregelen in het kader van Horizon 2020.

13 Het totale garantiebedrag, inclusief het gedeelte dat door financiële instellingen wordt gefinancierd.

14 In artikel 10(2) van de COSME-verordening wordt het volgende toegestaan: „Het Enterprise Europe Network kan ook worden gebruikt voor de levering van diensten voor rekening van andere programma's van de Europese Unie, zoals Horizon 2020. Dit kan specifieke adviesdiensten omvatten die deelname van kleine en middelgrote ondernemingen in andere programma's van de Europese Unie bevorderen”. Sommige diensten die door de Enterprise Europe Network-partners rechtstreeks aan het mkb worden geleverd, kunnen ook vallen onder doelstellingen van OP's en kunnen daardoor mogelijk worden gescheiden en door ESIF-subsidies en aan ESIF-voorwaarden worden gesteund.

4.4. TD 4: Ondersteuning van de overgang naar een koolstofarme economie in alle sectoren

Van het EFRO, CF en ELFPO wordt verwacht dat ze de tenuitvoerlegging van de EU-wetgeving op het gebied van duurzame energie en energie-efficiëntie versnellen. De verordening met de gemeenschappelijke bepalingen met betrekking tot het ESIF vereist ook dat lidstaten informatie verstrekken over de manier waarop ze klimaatverandering gaan bestrijden. Dit sluit aan bij de EU-doelstelling waarbij ten minste 20% van de begroting wordt besteed aan het bedwingen van klimaatverandering.

TD 4 EN ESI-FONDSEN

Zowel het **EFRO** als het **CF** besteden aandacht aan:

- energie-efficiëntie en duurzame energie;
- hoogrenderende warmtekrachtkoppeling;
- slimme distributienetten en geïntegreerde actieplannen voor koolstofarme en duurzame energie voor stedelijke gebieden.

Daarnaast ondersteunt het EFRO onderzoek en innovatie in koolstofarme technologieën.

Het **ELFPO** ondersteunt de herinrichting van gebouwen die zich in of nabij woonwijken op het platteland bevinden. Hierdoor verbetert de energie-efficiëntie, worden de kosten beperkt, wordt werkgelegenheid gecreëerd en worden investeringen aangetrokken. Investering in landbouwproductie en het gebruik van duurzame energiebron in stedelijke gebieden is eveneens voorzien.

Het **EFMZV** verbetert de energie-efficiëntie op vissersschepen door te investeren in apparatuur en door te starten met energie-efficiëntiecontroles en andere regelingen. Er is ook steun beschikbaar voor de verbetering van hulpbronnenefficiëntie in aquacultuur.

De overgang naar een koolstofarme economie vereist ook nieuwe vaardigheden in de bouwsector. Hier kan het **ESF** training en opleiding verzorgen en mechanismen bieden om de vraag naar en het aanbod van groene vaardigheden op elkaar af te stemmen.

TRAINING VOOR EEN DUURZAME TOEKOMST

Het Greenways to Work-project had een ESF-financiering van meer dan 800 000 GBP en liep in het VK van augustus 2009 tot juli 2012. Het project bood training in recycling, duurzame technologie en energie-efficiëntie.

Een van de doelstellingen van het project was beperking van de zogeheten brandstofarmoede bij de bewoners van de sociale woningen. Het project bood training aan het eigen personeel en personeel in de maatschappelijke zorg zodat ze de vaardigheden verwierven waarmee ze bewoners advies konden geven over hoe ze hun huizen energiezuiniger konden maken.

Er waren ook trainingen voor lokale bouw- en loodgietersbedrijven, waar ze installatietechnieken leerden voor zonnecellen, warmtepompen en warmwatersystemen op zonne-energie. Na de training konden deze werknemers hun klanten helpen gratis overheidssubsidies te verkrijgen voor de installatie van energiebesparende apparatuur.

Het project liep parallel met een EFRO-programma voor de verbetering van woningisolatie in West-Cumbria. De financiering heeft de opleidingsaanbieders geïnspireerd om zelf ook relevante cursussen te ontwikkelen en verzorgen.

Evenzo zou een combinatie van **EFRO-** en **ELFPO-**financiering kunnen worden gebruikt om duurzame energiebronnen te ontwikkelen. Voorbeelden hiervan zijn de installatie van boilers op biomassa of hout en de bevordering van op biomassa gebaseerde landbouw.

BEVORDERING VAN ENERGIEGEWASSEN

Energiegewassen bieden alternatieven voor fossiele brandstoffen en kunnen bijdragen aan de doelstellingen van de EU voor matiging van de klimaatverandering. In het kader van het ELFPO moedigde een lokale actiegroep in Sud du Pays de Saint-Brieuc in Frankrijk landbouwers aan om energiegewassen te overwegen als een groene kans om bedrijven te diversifiëren.

Een van deze landbouwers ontving financiering om het potentieel van miscanthus als biobrandstof te testen en de resultaten waren inspirerend. „Miscanthus is veel gemakkelijker te produceren dan andere gewassen. Elk jaar kan één hectare van dit energiegewas ongeveer 36 ton kooldioxide absorberen. Het kan in stukjes of brokken worden gebruikt voor verwarming en kan naar ethanol worden omgezet”, legt hij uit.

TD 4 EN ANDERE EU-INSTRUMENTEN

Het **LIFE-subprogramma Klimaatactie** financiert projecten op het gebied van de beperking van en aanpassing aan klimaatverandering en klimaatbestuur en -informatie.

De ESI-fondsen en LIFE kunnen op verschillende terreinen samenwerken:

- **Geïntegreerde projecten** waarvoor een combinatie van LIFE-subsidies en andere financieringsbronnen nodig zijn en die gericht zijn op de implementatie van regionale, multiregionale of nationale plannen of strategieën die vereist zijn door EU-beleid en -wetgeving inzake klimaat.
- **Opeenvolgende projecten** waarbij LIFE verschillende energie-efficiënte proefprojecten kan ondersteunen. Deze projecten kunnen dan worden opgeschaald en nagevolgd via de investering van ESI-fondsen, of worden verspreid met behulp van transnationale netwerken van de ESI-fondsen.
- De ESI-fondsen kunnen **innovatieve projecten** steunen met LIFE-financiering om evaluatie- en verspreidingsactiviteiten te ondersteunen.

De maatschappelijke uitdaging voor „veilige, schone en efficiënte energie” van Horizon 2020 streeft naar een concurrerend energiesysteem, via zeven specifieke onderzoeksgebieden:

- Vermindering van energieverbruik en CO₂-voetafdruk
- Goedkope, koolstofarme elektriciteitsvoorziening
- Alternatieve brandstoffen en mobiele energiebronnen
- Eén intelligent Europees elektriciteitsnet
- Nieuwe kennis en technologieën
- Solide besluitvorming en publieke participatie
- Marktintroductie van energie- en ICT-innovatie

De maatschappelijke uitdaging voor „slim, groen en geïntegreerd vervoer” van Horizon 2020 ondersteunt de hulpbronnenefficiënt transport met respect voor het milieu, en wereldleiderschap in de Europese transportindustrie. Ook wordt aangedrongen op betere mobiliteit, minder files, meer veiligheid en beveiliging.

Gemeenschappelijke projecten tussen de ESI-fondsen en Horizon 2020 zijn mogelijk op verschillende gebieden, waaronder:

- de marktintroductie van energie-innovatie voor projecten voor de tenuitvoerlegging van het energiebeleid;
- voorbereiding van de basis voor investeringen;
- capaciteitsopbouw;
- bevordering van de acceptatie door het publiek;
- financiering van projectinitiatiefnemers zoals onderzoekscentra.

Horizon 2020-steun voor commercialiseringsactiviteiten kunnen ook met ESF-financiering worden gecombineerd voor training en opleiding van „groene vaardigheden”.

ESF STEUNT GROENE BANEN IN ROEMENIË

Roemeense ondernemingen werken samen in een door ESF gesteund project dat mensen hielp die ontslagen werden in de energiesector. Het project „Van herstructurering naar werkgelegenheid” heeft ongeveer 100 werklozen in het zuidoostelijk deel van Roemenië geholpen. Gezien hun kwalificaties en ervaring hadden ze de juiste achtergrond om in de opkomende duurzame energiesector te werken. Kansen in de sector werden bepaald en de werkzoekenden werden geholpen om de aanvullende vaardigheden te verwerven die ze nodig hadden om in deze sector werk te vinden.

De ESI-fondsen konden ook zorgen voor de nodige financiering om een Horizon 2020-project zoals in het onderstaande voorbeeld te behouden en commercialiseren.

ELFPO ONDERSTEUNT INNOVATIE IN GROENE TECHNOLOGIE OP HET PLATTELAND

Steun aan innovatie op het platteland vormt een hoeksteen van de plattelandsontwikkeling. Een voorbeeld van een LEADER-project in een varkenshouderij in Frankrijk toonde aan hoe deze steun kan worden gebruikt om energie-efficiëntie in veehouderijbedrijven te verbeteren. Er werd een innovatief systeem voor het beheer van meststoffen ontwikkeld waardoor de emissie van ammoniak verminderde en daardoor ook de noodzaak tot luchtreiniging. Bovendien werd er afdoende isolatie geïnstalleerd om de ecologische voetafdruk van het gebouw verder te verkleinen. Het resultaat was een energiebesparing van 99,6% voor verwarming en 75% voor ventilatie.

CEF Energie en de ESI-fondsen vullen elkaar aan want het CEF steunt energie-infrastructuren en het EFRO, CF en ELFPO kunnen slimme netwerken voor de distributie van elektriciteit financieren.

4.5. TD 5: Bevordering van de aanpassing aan klimaatverandering en van risicopreventie en -beheer

TD 5 EN ESI-FONDSEN

Het **EFRO** en **CF** steunen de ontwikkeling van strategieën en actieplannen voor aanpassingen in de klimaatverandering en risicopreventie op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Bovendien helpen ze instrumenten en investeringen te ontwikkelen voor rampenbeheersystemen.

Het **ELFPO** ondersteunt:

- duurzaam waterbeheer;
- verbeterd bodembeheer;
- behoud van de genetische diversiteit.

Het **ESF** kan activiteiten op dit gebied aanvullen via gericht onderwijs, training en verbetering van de vaardigheden van arbeidskrachten met betrekking tot risicopreventie, risicobeheer en aanpassing aan klimaatverandering.

De fondsen kunnen worden gecombineerd voor verschillende kwesties, waaronder:

- beperking van klimaatverandering;
- milieubescherming en hulpbronnefficiëntie;
- innovatie en technologische ontwikkeling voor aanpassing aan klimaatverandering;
- steun aan ondernemingen bij het invoeren van aanpassingsmaatregelen en -technologie;
- maatregelen ter vermindering van watervervuiling in de landbouw.

TD 5 EN ANDERE EU-INSTRUMENTEN

Het **LIFE-subprogramma „Klimaatactie”** steunt projecten op het gebied van de beperking van en aanpassing aan klimaatverandering en klimaatbestuur en -informatie.

Drie „maatschappelijke uitdagingen” in het kader van **Horizon 2020** zijn van belang voor deze thematische doelstelling:

- voedselzekerheid, duurzame land- en bosbouw, marien, maritiem en binnenvaartonderzoek en de bio-economie;
- klimaatactie, milieu, hulpbronnefficiëntie en grondstoffen;
- veilige samenlevingen: bescherming van de vrijheid en veiligheid van Europa en de Europese burgers.

Het **financieringsinstrument voor civiele bescherming** beoogt de ondersteuning en aanvulling van de pogingen van de lidstaten om de mensen, het milieu en de eigendommen, waaronder cultureel erfgoed, te beschermen bij door de natuur of mens veroorzaakte rampen, bij terreurdaden en ongevallen van technologische aard, dan wel bij stralings- of milieuongevallen. De begroting bedraagt 368 miljoen EUR. Werkprogramma's en informatie over de jaarlijkse oproepen tot het indienen van voorstellen worden gepubliceerd op de website over [humanitaire hulp en civiele bescherming](#) van de Commissie.

Het financieringsinstrument voor civiele bescherming heeft onder meer betrekking op studies en projecten inzake rampenpreventie en paraatheid. Dit zijn de interventiegebieden die projecten in het kader van het cohesiebeleid meest waarschijnlijk aanvullen, zoals:

- **Preventieprojecten** gericht op verhoging van het beschermingsniveau en de weerbaarheid tegen rampen door het voorkómen of verminderen van de gevolgen ervan.

- **Paraatheidsprojecten** die de aandacht vestigen op deskundigen en vrijwilligers op het gebied van civiele bescherming en verontreiniging van de zee voor rampenparaatheid.

Potentiële projecten kunnen:

- innovatieve praktijken bestuderen, ontwerpen, ontwikkelen, testen en implementeren;
- bestaande praktijken beoordelen en verbeteren;
- algemene richtlijnen opstellen;
- beste praktijken vaststellen en verspreiden dankzij transnationale samenwerking.

Het werk van deze projecten kan dan worden geïntegreerd via de ESI-fondsen.

NIEUWE TECHNOLOGIEËN BIEDEN EEN ECOGEVOELIGE AANPAK VOOR BESCHERMING TEGEN OVERSTROMINGEN

Nu al verbeteren nieuwe technologieën de ecologische voetafdruk van traditionele dijken in Duitsland. Een ELFPO-project waarbij deze technologie wordt gebruikt in het Rijndal toont aan hoe EU-financiering voor plattelandsontwikkeling kan worden gebruikt voor ecogevoelige benaderingen van overstromingsgerelateerde milieudiensten.

In het kader van dit project werd specifieke bijstand voor overstromingsgerelateerde werkzaamheden opgenomen in het programma voor plattelandsontwikkeling. ELFPO-steun maakte een snellere uitvoering mogelijk van het programma voor de bouw van een bescherming tegen overstromingen en dit geldt voor het herstel van bestaande dijken, de aanleg van nieuwe dijken, maar ook de bouw van retentiefaciliteiten, zoals polders.

De steun werd ook gebruikt om dijken te verplaatsen want de maatregelen zijn niet ontworpen als bescherming tegen overstroming, maar als verbetering van het ecosysteem. Maatregelen tot verbetering van de dijken omvatten nu altijd de mogelijkheid om een dijk te verplaatsen, zodat bijvoorbeeld extra natuurlijke moeraslanden kunnen worden gecreëerd.

In 2002 werd het **Solidariteitsfonds van de Europese Unie (SFEU)** opgericht om hulp te bieden bij ernstige natuurrampen en Europese solidariteit te tonen met de getroffen regio's in Europa. Sinds de oprichting is het fonds gebruikt om catastrofale gebeurtenissen aan te pakken, zoals overstromingen, bosbranden, aardbevingen, stormen en droogte. Het SFEU dient als aanvulling op de overheidsuitgaven van de lidstaten voor essentiële noodhulp op vier hoofdgebieden:

- onmiddellijk herstel van de infrastructuur;
- voorlopige huisvesting en hulpdiensten;
- onmiddellijke veiligstelling van preventieve voorzieningen en maatregelen om het cultureel erfgoed te beschermen;
- reiniging van rampgebieden, inclusief natuurgebieden.

Het fonds is beperkt tot niet-verzekerbare schade en biedt geen compensatie voor verliezen van particulieren. Maatregelen op de lange termijn, zoals materiële en economische wederopbouw en preventie, komen niet in aanmerking voor steun uit het SFEU, maar mogelijk wel uit de ESI-fondsen.

► **Meer informatie over [het Solidariteitsfonds van de EU](#).**

4.6. TD 6: Bescherming van het milieu en bevordering van hulpbronnen-efficiëntie

TD 6 EN ESI-FONDSEN

Het **EFRO** en **CF** investeren in efficiënte watervoorziening, waterzuivering en hergebruik van water, afvalbeheer en groene infrastructuur. Daarnaast investeren ze in maatregelen om luchtverontreiniging als gevolg van vervoer te verminderen, de infrastructuur voor openbaar vervoer te verbeteren en alternatieve vervoerswijzen te bevorderen.

Het **EFRO** alleen ondersteunt investeringen voor de diversificatie van lokale economieën door cultureel erfgoed en landschappen te beschermen en verbeteren. Daarnaast financiert het duurzame en geïntegreerde stedelijke ontwikkeling, via duurzame stedelijke afwatering, maatregelen voor het opgraven van grond, maar ook de herinrichting van verontreinigde terreinen en culturele infrastructuur.

Het **ELFPO** steunt herstel, instandhouding en versterking van biodiversiteit, inclusief „Natura 2000“-gebieden en landbouw-systemen met een hoge natuurwaarde. Het beschermt ook Europese landschappen door landbouwmethoden met respect voor het milieu te stimuleren, zoals:

- biologische landbouw;
- introductie van zones voor wilde dieren in landbouw- en bosgebieden;

- toekenning van een vergoeding aan landbouwers en bosbezitters voor de kosten die zijn gemaakt voor „Natura 2000“-gebieden en aangewezen corridors voor wilde diersoorten;
- verhoging van de efficiëntie van watergebruik in de landbouw;
- introductie van maatregelen ter verbetering van de water- en bodemkwaliteit.

Het **EFMZV** ondersteunt de overgang naar ecologische duurzame visserij. Hiermee wordt het evenwicht gewaarborgd tussen vangstcapaciteit en beschikbare visserijhulp-bronnen en worden ongewenste bijvangst voorkomen. Het fonds investeert in eco-innovaties die de impact van visserij en aquacultuur op het milieu verkleinen. Er is eveneens geld beschikbaar voor aquacultuur-projecten die een hoog niveau van milieubescherming aantonen en milieudiensten verlenen. Het EFMZV bevordert een betere naleving van de regels van het gemeenschappelijk visserijbeleid, verbeterde visserijcontrole en een beter aanbod en bereik van wetenschappelijke gegevens voor de beoordeling van de biologische toestand van de visbestanden. Bovendien steunt het de Kaderrichtlijn mariene strategie om tegen 2020 een „goede milieutoestand“ tot stand te brengen voor alle mariene wateren.

Het **ESF** kan deze thematische doelstelling aanvullen door onderwijs en opleiding voor wetenschappers, studenten, leerkrachten en werklozen te verbeteren zodat hun vaardigheden en kwalificaties op het gebied van milieu worden versterkt. Het ESF kan nieuwe banen helpen creëren in de sectoren milieu en toerisme. Het **ELFPO** en **EFMZV** beschikken bovendien over aanvullende financiële middelen voor de ontwikkeling van sectorale vaardigheden in de landbouw en visserij.

BESCHERMING VAN DE GROENE GORDEL ROND VITORIA

De Groene Gordel van Vitoria in Spanje bestaat uit een groep parken en gebieden van grote ecologische waarde die rond de stad liggen. De Gordel fungeert als bufferzone, de zogeheten „groene longen” tussen het stedelijk gebied en de omliggende plattelandsgebieden. Het project biedt een oplossing voor het herstel en de instandhouding van verwilderde gebieden van grote ecologische waarde en helpt tegemoet te komen aan de vraag van het publiek naar openluchtrecreatie-voorzieningen.

Het initiatief verbetert de vaardigheden op het gebied van biodiversiteit en creëert banen door het aanbieden van trainingen voor het onderhoud van groengebieden, organische horticultuur en biologisch tuinieren, maar ook landschaps-architectuurprogramma's voor langdurig werklozen. Naast de CF-financiering stelde het project ESF-steun veilig voor trainings- en onderzoeksprogramma's voor een efficiënt beheer van de Groene Gordel.

► **Meer informatie over** [de Groene Gordel van Vitoria](#).

TD 6 EN ANDERE EU-INSTRUMENTEN

De ESI-fondsen en het [LIFE-subprogramma voor milieu](#) vullen elkaar aan, want ze hebben gelijkaardige prioriteiten voor het milieu en hulpbronnefficiëntie. Het LIFE-subprogramma voor milieu ondersteunt projecten in milieu en hulpbronnefficiëntie, natuur en biodiversiteit en milieubestuur en -informatie.

Het EFRO, CF en LIFE kunnen in het kader van de prioriteit „Efficiënt omgaan met milieu en hulpbronnen” ondersteuning bieden aan investeringen in de sectoren afval en water om efficiënt omgaan met hulpbronnen te bevorderen. Ze kunnen evenzo projecten cofinancieren die biodiversiteit en natuurlijk erfgoed beschermen.

Projecten kunnen deze twee financieringsstromen combineren door op een specifieke locatie parallelle projecten op te zetten met LIFE-financiering. Hier volgen enkele voorbeelden van LIFE-projecten die aanvullende fondsen hebben gecombineerd.

PROJECT IN LAPLAND

Een project in Midden-Lapland droeg bij aan de bevordering van ecotoerisme en recreatieactiviteiten in de vijf grootste beschermde gebieden in de regio. Het project combineerde LIFE+- en EFRO-financiering voor de aanleg van de benodigde toeristische infrastructuur zoals wandelroutes en vogeluitkijktorens. Daarnaast combineerden andere projecten op dezelfde manier financiering.

► **Zie bijvoorbeeld het** [„BirdLife”-project](#) in Slovenië.

HET AANTAL IBERISCHE LYNXEN IN ANDALUSIË VERHOGEN

Een eerste LIFE+-project van de regionale overheid van Andalusië hielp om te bepalen wat de beste manier is om een herstelplan te starten voor de Iberische lynx. Via een LIFE+-vervolgproject werd een reeks gecoördineerde instandhoudingsmaatregelen geïmplementeerd, zoals:

- verhoging van het aantal natuurlijke prooidieren en verbetering van de verbinding tussen elementen van de habitat;
- herintroductie en monitoring van lynxen in zorgvuldig geselecteerde gebieden;
- aanpak van problemen in gebieden met een hoog ongevallencijfer, waar de soort het meest werd blootgesteld aan bedreigingen en risico's;
- bewustmakingscampagnes zodat de lokale bewoners en bezoekers het behoud van de lynx begrijpen.

Het ELFPO bood financiering voor lopende werkzaamheden voor het beheer van de habitat door middel van betalingen aan grondeigenaren als ze hun grond aan de lynx aanpasten.

Bovendien cofinancierde het EFRO in-standhoudingsmaatregelen met grote impact, waaronder het opzetten van essentiële centra voor fokken in gevangenschap en voorzieningen voor bezoekers.

Dankzij dit geïntegreerde financieringsmodel zijn de Iberische lynx die in de fokcentra van het EFRO werden gefokt, veilig en op hun gemak in hun nieuwe habitats waar hun aantal toeneemt. Dit is het gevolg van de eerste activiteiten van LIFE en herhaalde inbreng van het ELFPO.

► **Meer informatie over** [het LIFE-project voor de Iberische lynx](#).

DE ONDERZEESE HABITATS IN ANDALUSIË BESCHERMEN

De zeegrasvelden (*Posidonia oceanica*) van Andalusië vormen een uniek ecosysteem dat de luchtkwaliteit verbetert, de kust beschermt tegen erosie en de natuurlijke omgeving vormt voor vele vispopulaties. De natuurlijke schoonheid van de habitat trekt ook veel toeristen aan. Dit ecosysteem wordt echter bedreigd door vervuiling, ankeren van boten, ongecontroleerde trawlvisserij en lokale visserij, maar ook door een toename van exotische en invasieve soorten. Het voornaamste doel van dit LIFE+ Nature-project was de verbetering van het behoud van de zeegrasvelden.

Het EVF steunde dit LIFE+-project met behulp van aanvullende financiële steun voor de aanleg van kunstmatige riffen en afbakingsboeien die de rand van het gebied markeren.

Dankzij bewustmakingscampagnes helpen elk jaar bovendien tientallen vrijwilligers bij het beheer van de gezondheidstoestand van dit belangrijke en bedreigde ecosysteem in het Middellandse Zeegebied.

► **Meer informatie over** [de zeegrasvelden](#).

De maatschappelijke uitdaging van **Horizon 2020** voor „**klimaatactie, milieu, efficiënt gebruik van hulpbronnen en grondstoffen**” is gericht op de verwezenlijking van een hulpbronnen-efficiënte en klimaatveranderingsbestendige economie en samenleving. Teneinde te kunnen voldoen aan de behoeften van een groeiende wereldbevolking is de uitdaging bovendien om natuurlijke bronnen en ecosystemen te beschermen en op een duurzame manier te beheren, en te zorgen voor een duurzaam aanbod en gebruik van grondstoffen.

Maatregelen in het kader van dit werkprogramma verhelpt leemten in de kennis die nodig is om milieuveranderingen te begrijpen, de beleidslijnen, methoden en instrumenten te bepalen waarmee deze uitdagingen op de meest doeltreffende wijze worden aangepakt, en innovators en ondernemers te ondersteunen bij het op de markt brengen van groene oplossingen.

Met de ESI-fondsen kunnen gemeenschappelijke projecten worden opgezet voor de financiering van bijvoorbeeld afvalinfrastructuur.

U kunt ook verbanden vinden met **Creatief Europa** onder de grensoverschrijdende programma's van de Europese Territoriale Samenwerking. Het EFRO¹⁵ en CF ondersteunen projecten voor behoud, bescherming en ontwikkeling van natuur- en cultuurerfgoed. De maatregelen kunnen de renovatie van culturele gebouwen, toeristische initiatieven en educatieve projecten zijn.

Creatief Europa-subsidies kunnen mogelijk verschillende transnationale en samenwerkingsprojecten financieren. Hieronder staan twee voorbeelden van projecten die door het EFRO werden gefinancierd in het kader van het programma voor grensoverschrijdende samenwerking in de Zuid-Baltische regio. Ze tonen aan hoe deze financiering écht waarde kan toevoegen aan regio's.

BEVORDERING VAN CULTUREEL ERFGOED TEN GUNSTE VAN REGIO'S

Vier Zuid-Baltische regio's, Bornholm in Denemarken, Rügen in Duitsland, Świnoujście in Polen en Zuidoost-Skåne in Zweden, zijn grensgebieden die rijk zijn aan natuurlijke schoonheid en cultureel erfgoed. In het licht van de democratische ontwikkelingen in Oost- en Midden-Europa en omdat de regio's geografisch dicht bij elkaar liggen, was het zinvol dat deze vier regio's zouden samenwerken om gemeenschappelijke doelen te bereiken.

Met een financiering van het programma voor de Zuid-Baltische regio promoveerde het „Four Corners Heritage“-project elke regio als één enkele bestemming. Zo werden de vele archeologische schat-

ten en historische gebeurtenissen belicht die deze regio een fascinerende plek die de moeite waard is om te bezoeken of in te wonen. Via professionele netwerken en nauwe samenwerking werden gemeenschappelijke projecten op het gebied van cultuur, toerisme, communicatie en infrastructuur ontwikkeld en met succes geïmplementeerd, wat het hele gebied ten goede kwam. Dankzij het project wordt de regio beschouwd als een topbestemming en de zichtbaarheid ervan op het internationale toneel wordt enorm vergroot.

Het „SeaSide“-project is een ander initiatief dat in het kader van het programma voor de Zuid-Baltische regio werd gefinancierd. Dit project richtte zich op de kustgebieden van Denemarken, Duitsland, Litouwen, Polen en Zweden en haalde voordeel uit het gemeenschappelijke maritieme culturele erfgoed dat deze regio's verenigt.

In het kader van het project werden in kuststeden verschillende festivals met maritieme thema's georganiseerd waarin het gemeenschappelijke maritieme culturele erfgoed van de regio's werd aangetoond. Het zogeheten „Baltic Sail“-initiatief was verbonden aan deze festivals en bood zeiltochten aan tussen de steden Gdańsk in Polen, Klaipėda in Litouwen, Karlskrona in Zweden, Nysted in Denemarken en Rostock en Sassnitz in Duitsland. Deze tochten werden internationaal gepromoot, waardoor het aantal toeristen in de regio aanzienlijk steeg. Bovendien bleek een gezamenlijke tentoonstelling over het gemeenschappelijke maritieme culturele erfgoed van elke regio een populaire publiekstrekker. In het algemeen heeft het SeaSide-project de Zuid-Baltische regio op de kaart gezet als een belangrijke toeristische bestemming, zowel in hun eigen land als daarbuiten.

15 Houd er rekening mee dat investering in de verbouwing van historische gebouwen of cultureel erfgoed alleen een prioriteit van EFRO is als dit deel uitmaakt van een algemene strategie voor de economische ontwikkeling en sociaaleconomische voordelen biedt aan het grondgebied (bijv.: positieve gevolgen voor het toerisme of ambachten en traditionele sectoren) of aan een specifieke achtergestelde gemeenschap.

4.7. TD 7: Bevordering van duurzaam vervoer en oplossing van knelpunten in netwerkinfrastructuur

De Trans-Europese Transportnetwerken (TEN-T) zijn een reeks netwerken voor weg-, spoor-, lucht- en watervoer in Europa. Vanaf januari 2014 heeft de **EU een nieuw beleid inzake vervoersinfrastructuur die het gehele continent verbindt**. Dit beleid werkt de verschillen tussen de vervoersnetwerken van de lidstaten weg, lost knelpunten op die de soepele werking van de interne markt nog steeds belemmeren en neemt technische obstakels weg, zoals de momenteel onverenigbare normen voor het spoorverkeer. Bovendien bevordert en versterkt het naadloos op elkaar aansluitende vervoersketens voor personen en goederen, en staat het open voor technologie.

TD 7 EN ESI-FONDSEN

EFRO en **CF** steunen verschillende investeringen in het TEN-T-netwerk, waaronder:

- aansluiting van secundaire en tertiaire knooppunten op TEN-T;
- milieuvriendelijke vervoerssystemen;
- interoperabele spoorwegsystemen;
- slimme systemen voor energiedistributie, opslag en transmissie.

Het **ELFPO** kan investeringen van het EFRO en het CF in grote TEN-T-netwerken aanvullen door lokale en/of landelijke vervoersinfrastructuur en vervoersdiensten in plattelandsgebieden te ondersteunen. In de landbouw kunnen ook innovatieve koolstofarme and energie-efficiënte vervoers-technologieën worden ondersteund.

TD 7 EN ANDERE EU-INSTRUMENTEN

In het kader van Horizon 2020 heeft het onderdeel voor [slim, groen en geïntegreerd vervoer](#) een begroting van 6,3 miljard EUR om een efficiënt vervoerssysteem met respect voor het milieu te helpen ontwikkelen.

In het kader van [CEF Transport](#) wordt 26,25 miljard EUR beschikbaar gemaakt voor de cofinanciering van TEN-T-projecten. Het CEF financiert projecten van gemeenschappelijk belang, zoals infrastructuurprojecten met hoge toegevoegde waarde voor de EU.

Het **CEF** is een aanvulling op het **EFRO**, **CF** en **ELFPO**, en investeringen van deze fondsen in TEN-T moeten ervoor zorgen dat stedelijke en plattelandsgebieden kunnen profiteren van de mogelijkheden die de grote netwerken bieden. Daarom worden de lidstaten aangemoedigd om vooraf te bepalen in welke steunregeling afzonderlijke TEN-T-infrastructuurprojecten moeten worden ondergebracht. Hierdoor zijn een goede planning en efficiënte investeringen mogelijk.

Geografische synergieën: het CEF is hoofdzakelijk gericht op vooraf bepaalde projecten met hoge toegevoegde waarde voor de EU in het kader van TEN-T-kernnetwerkcorridors. Deze belangrijke infrastructuurinvesteringen kunnen in tandem samenwerken met door het EFRO, CF en ELFPO gefinancierde projecten in andere delen van het TEN-T-kernnetwerk, maar ook in het uitgebreide netwerk.

Projecten die CEF-subsidies voor projecten van gemeenschappelijk belang met hoge toegevoegde waarde voor de EU aanvragen, kunnen ook steun uit de ESI-fondsen aanvragen. Enkele voorbeelden:

- projecten in andere delen van het TEN-T-kernnetwerk die niet vooraf zijn bepaald in Bijlage I van de CEF-verordening;
- projecten in het uitgebreide netwerk van TEN-T;
- multimodale vervoersknooppunten die secundaire infrastructuur verbinden met het TEN-T-netwerk.

VERBETERING VAN SPOORWEGVERBINDINGEN IN DE BALTISCHE CORRIDOR

In de kernnetwerkkorridor Noordzee-Oostzee kon een vooraf bepaald project voor de aanleg van een nieuwe rechtstreekse noord-zuid-spoorlijn langs Tallinn, Riga, Kaunas en Warschau profiteren van CEF-financiering. De verbinding tussen de Baltische spoorlijn en de hoofdstad van Litouwen, Vilnius, wordt opgewaardeerd. Aangezien de Kaunas-Vilnius-verbinding ook deel uitmaakt van het TEN-T-kernnetwerk maar geen grensoverschrijdend of knelpuntproject is, vormt dit een geschikte kandidaat voor financiering uit de ESI-fondsen.

Voor **Parallele projecten** in een gemeenschappelijk gebied kan de infrastructuurontwikkeling worden gesteund door het CEF en de „zachte” activiteiten door de ESI-fondsen. Bij de constructie of innovatie van een infrastructuur die parallel is aan het kernnetwerk en wordt gefinancierd door het CEF, kunnen de ESI-fondsen activiteiten steunen ter bevordering van interregionale samenwerking tussen belanghebbenden of ter vermindering van het milieueffect van deze infrastructuur, zoals de initiatieven voor de schone scheepvaart die in het Oostzeegebied worden ontwikkeld.

OPWAARDERING VAN HET RAIL BALTICA-PROJECT

Het pre-haalbaarheidsonderzoek voor de opwaardering van het grensoverschrijdende Rail Baltica-project (1 520 km) werd gefinancierd door het CF. In het kader van het INTERREG-programma hielp het EFRO een netwerk van regionale belanghebbenden op te zetten en zorgde het ervoor dat de bewustwording bij industrie en bevolking steeg. Het grensoverschrijdende gedeelte, de wederopbouw van de Tartu-Valga-spoorweg, werd gesteund door een CEF-subsidie (TEN-T) van 10,8 miljoen EUR.

Het vinden van innovatieve oplossingen voor vervoersproblemen, zoals stedelijke mobiliteit en logistiek, is een gemeenschappelijk maatschappelijk doel. Op dat gebied hebben veel regio's en lidstaten hun concurrentievoordelen en potentiële sterke punten op het gebied van onderzoek en innovatie bepaald. Daarom is het belangrijk dat deze innovatieve en op O&O gebaseerde oplossingen die vervoersproblemen kunnen oplossen, worden aangenomen.

Als **Horizon 2020**-financiering prioriteit krijgt in de jaarlijkse werkprogramma's, kunnen overheidsinstanties hiermee hun vraag naar innovatieve goederen en diensten bundelen. Deze financiering kan bovendien helpen bij de precommerciële inkoop en openbare aanbestedingen van innovatieve oplossingen en de vaak complexe procedures voor aanbestedingen.

Horizon 2020 kan standaard en toegepast onderzoek en innovatie financieren, terwijl EFRO of CF de uitvoering ervan kan steunen.

TIGER-PROJECT ZET DE TANDEN IN GOEDERENVERVOER

TIGER werd in het kader van FP7 gefinancierd en is een grootschalig geïntegreerd samenwerkingsproject voor de ontwikkeling van spoorwegvervoer in goederenlogistiekketens. TIGER staat voor „Transit via Innovative Gateway concepts solving European- intermodal Rail needs” (Vervoer via innovatieve toegang-concepten die de behoefte aan Europese intermodale spoorwegen oplossen) en houdt rekening met vier fundamentele beperkingen van het Europese vervoersnetwerk:

- Aanpak van de enorme toename in de vraag naar vrachtvervoer met slechte infrastructuur.
- De havens van binnenkomst van de EU zijn overbelast omdat het verkeer moeilijk landinwaarts beweegt.
- De milieusituatie en klimaatverandering vragen om duurzamere mobiliteit. „Modal shift” (verschuiving tussen de vervoersmodaliteiten) wordt aangemoedigd.
- De kosten en het tijdstip van aanleg zorgen ervoor dat de uitbreiding van infrastructuur minstens tien jaar duurt voordat deze iets oplevert. Daarom is het van cruciaal belang dat uit de beschikbare Europese infrastructures een zo hoog mogelijke productiviteit wordt gehaald.

Deze problemen worden aangetoond door vier proefprojecten in het kader van het TIGER DEMO-initiatief dat door het EFRO wordt gefinancierd.

► **Meer informatie over** het [TIGER DEMO](#)-project.

EEN SLIM ENERGIENETWERK VOOR DE SPOORWEGEN

Het Ferro Smart Grid-project ontwikkelde het eerste slimme netwerk voor energiebeheer in de spoorwegsector. Het integreerde treinen die op het netwerk werden aangesloten, maar ook hulpinstallaties en elektrische voertuigen om een efficiënte, veilige en duurzame energievoorziening te verwezenlijken.

Om de doelstelling te bereiken, werd met EFRO-steun een experimenteel demonstratie-model/prototype ontwikkeld. Het zevende kaderprogramma voor onderzoek in het kader van het MERLIN-project ondersteunde de volgende fase, waarin de levensvatbaarheid van geïntegreerde beheerssystemen werd aangetoond om een duurzamer en geoptimaliseerd energiegebruik in de Europese elektrische spoorwegsystemen te behalen.

► **Meer informatie over** het [Ferro Smart Grid](#)-project.

4.8. TD 8: Bevordering van duurzame en kwalitatieve werkgelegenheid en ondersteuning van arbeidsmobiliteit

De bestrijding van werkloosheid en de maatschappelijke gevolgen van de recente financiële crisis is een topprioriteit. Verbetering van de veerkracht van de arbeidsmarkt en investering in menselijk kapitaal zijn van essentieel belang om ondernemingen te helpen bij aanwerving en aanpassing, en om ervoor te zorgen dat meer mensen actief en aan het werk blijven. Daarnaast moeten de lidstaten meer doen om de inzetbaarheid te verbeteren van langdurig werklozen en oudere en jongere generaties.

In het kader van de Europa 2020-strategie heeft de EU overeenstemming bereikt over een arbeidsparticipatiedoel van 75% voor vrouwen en mannen tegen 2020. De **Agenda voor New Skills for New Jobs** is een van de voornaamste initiatieven van de Commissie die de EU zullen helpen dit arbeidsparticipatiedoel voor 2020 te bereiken. Het biedt enkele concrete maatregelen voor hervormingen om de flexibiliteit en zekerheid op de arbeidsmarkt te verbeteren, mensen uit te rusten met de goede vaardigheden voor de

banen van vandaag en morgen, de kwaliteit van banen te verbeteren, betere arbeidsomstandigheden te garanderen en het creëren van banen te bevorderen.

TD 8 EN ESI-FONDSEN

In het kader van deze thematische doelstelling moeten de lidstaten zich richten op het bereiken van hun nationale arbeidsparticipatiedoel door het **ESF** aan te wenden om relevante beleidlijnen te ondersteunen.

Maatregelen met steun van het ESF streven naar de duurzame integratie in de werkgelegenheid door actieve inclusie en beroeps- en geografische mobiliteit. Succesvolle projecten hebben ook baat bij werkgevers- en onderwijsnetwerken, en de ontwikkeling van lokale werkgelegenheidsinitiatieven. Voor de toepassing van jongerengaranties is een sterke samenwerking vereist tussen sociale partners, arbeidsbemiddelingsdiensten en onderwijs- en opleidingsinstanties. Het is belangrijk dat wordt samengewerkt met werkgevers die jonge mensen mogelijkheden bieden om op de werkplek te leren.

Trainingscursussen, workshops en coaching kunnen ook door het **ELFPO** worden gefinancierd. De steun kan worden gebruikt voor korte uitwisselingen op het gebied van landbouw- en bosbeheer en bezoeken aan de landbouw en bossen. Dit komt ten goede aan mensen die werken in de landbouw-, levensmiddelen- en bosbouwsector, en mkb-bedrijven die actief zijn in plattelandsgebieden. Bovendien helpt de steun geschoolde arbeidskrachten te ontwikkelen en de kwaliteit van de werkgelegenheid te verbeteren. Het ELFPO moedigt jongeren ook aan om in de landbouwsector te gaan werken, via verschillende regelingen voor jonge agrariërs.

De verbetering van de werkgelegenheid en de territoriale cohesie is een prioriteit van het **EFMZV** en gebeurt via vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling. De algemene doelstelling van economische groei wordt nagestreefd via sociale inclusie, het creëren van banen, de ondersteuning van inzetbaarheid en arbeidsmobiliteit van ge-

meenschappen in kustgebieden en in het binnenland.

Het **EFRO** helpt kweekvijvers voor bedrijven en biedt investeringssteun aan zelfstandigen en micro-ondernemingen. Bovendien bevordert het groei die gunstig is voor de werkgelegenheid door de ontwikkeling van aftakelende industriële regio's en de verbetering van toegankelijkheid tot belangrijke natuurlijke en culturele hulpbronnen.

De steun kan ook bestemd zijn voor lokale ontwikkelingsinitiatieven en voor de structuur voor lokale dienstverlening met het oog op het scheppen van nieuwe banen, wanneer dergelijke acties buiten de werkingssfeer van de ESF-verordening nr. 1304/2013¹⁶ vallen.

Tot slot steunt de Europese Territoriale Samenwerking (ETC) de bevordering van duurzame en kwalitatief hoogwaardige werkgelegenheid, arbeidsmobiliteit, grensoverschrijdende mobiliteit, gezamenlijke lokale werkgelegenheidsinitiatieven, informatie- en adviesdiensten en gezamenlijke opleiding.

SOCIAAL DAGVERBLIJFCENTRUM „ZIEDUGRAVAS”

EFRO- en ESF-financiering heeft bijgedragen aan de bouw van een sociaal dagverblijfcentrum „Ziedugravas” in de regio Skríverun in Letland. Het centrum biedt tijdelijke sociale zorg en alternatieve gezondheidszorg voor gehandicapten in de regio. De activiteiten zijn gericht op de ontwikkeling van sociale vaardigheden, leren en recreatie.

De EFRO-financiering werd gebruikt voor de reconstructie van het gebouw waarin het centrum zich bevindt. Tijdens de werkzaamheden werd het centrum onder meer toegankelijk gemaakt voor gehandicapten door de installatie van een lift, toegangsoprit en andere belangrijke voorzieningen die ervoor zorgen dat de dagelijkse activiteiten vlot verlopen.

ESF-financiering verbeterde de inzetbaarheid en integratie van verschillende groepen, waaronder:

- gehandicapten;
- gepensioneerden;
- grote gezinnen en eenoudergezinnen;
- kinderen met een verslaving en/of kindslachtoffers van geweld;
- mensen die niet beschikken over basisvaardigheden met betrekking tot werkgelegenheid en/of sociale vaardigheden.

In het kader van het project werd een sociaal herstelprogramma opgezet dat thuiszorg aanbood. Ook opleidingen voor maatschappelijk werkers werden aangeboden.

Tegen het einde van 2013 maakten ongeveer 162 mensen regelmatig gebruik van de diensten van het centrum. Daarnaast hebben 523 mensen op een bepaald moment kunnen genieten van het verbeterde sociale herstelprogramma.

FINANCIERING VOOR TWEE ZORGCENTRA IN IERLAND

Het Obair Community-kinderdagverblijf in Newmarket-on-Fergus, County Clare, kreeg steun van het EFRO en het ESF in het kader van het regionaal operationeel programma voor het zuiden en het oosten 2000-2006.

¹⁶ Verordening (EG) nr. 1304/2013 van het Europese Parlement en de Raad.

De financiering werd gebruikt om een investeringsprogramma te starten en de lonen van de medewerkers te betalen. Het kinderdagverblijf omvat drie ruimten voor kinderen in de leeftijd van drie maanden tot zes jaar. Het Obair Community-kinderdagverblijf is een non-profitorganisatie die betaalbare, toegankelijke, hoogwaardige en veilige kinderopvang biedt voor Newmarket-on-Fergus en omgeving.

Bovendien kreeg het Knockanrawley-resourcecentrum in Tipperary Town ook steun van het EFRO en ESF in het kader van het regionaal operationeel programma voor het zuiden en het oosten. Deze financiering werd eveneens gebruikt om een investeringsprogramma te starten en de personeelskosten te ondersteunen.

TD 8 EN ANDERE EU-INSTRUMENTEN

Synergieën hebben pas meerwaarde en impact als ze worden ontwikkeld tussen het **EU-programma voor werkgelegenheid en sociale innovatie (EaSI)** en het ESF en andere EU-programma's, in het bijzonder op de werkterreinen die in de drie EaSI-pijlers aan de orde komen:

- modernisering van werkgelegenheid en sociaal beleid via de [pijler PROGRESS](#);
- arbeidsmobiliteit via de [pijler EURES](#);
- toegang tot microfinanciering en sociaal ondernemerschap via de [pijler Microfinanciering en sociaal ondernemerschap](#).

EaSI steunt via de pijler PROGRESS innovaties op het gebied van sociale zaken en de arbeidsmarkt die leiden tot innovatieve oplossingen voor sociale behoeften op nationaal niveau. Bovendien helpt deze pijler de haalbaarheid van deze innovaties te toetsen voordat ze op grotere schaal worden toegepast. U vindt meer informatie op de [EaSi-website](#).

Erasmus+ kan lerenden op alle niveaus helpen bij het verwerven van relevante vaardig-

heden en competenties, en kan de overgang van onderwijs naar werk vergemakkelijken. Het geeft studenten, stagiairs, personeel en vrijwilligers de kans om een periode in het buitenland door te brengen waardoor ze hun vaardigheden en inzetbaarheid kunnen verbeteren.

Erasmus + heeft tot doel:

- vaardigheden en competenties te verbeteren via de transnationale mobiliteit van docenten en studenten;
- de samenwerking te verbeteren op het gebied van onderwijs, opleiding en jongeren door de bevordering van partnerschappen tussen onderwijsinstellingen, overheidsinstellingen, ondernemingen en jongerenorganisaties;
- beleidshervormingen te ondersteunen door middel van kennisontwikkeling, instrumenten voor erkenning en transparantie, beleidsexperimenten en steun aan organisaties van belanghebbenden.

► **Meer informatie over [Erasmus+](#).**

De derde doelstelling van het **EU-gezondheidsprogramma** is gericht op innovatieve, efficiënte en duurzame gezondheidssystemen.

De ESI-fondsen kunnen de in **EaSI, Erasmus+** en het **EU-gezondheidsprogramma** ontplooidde activiteiten opschalen door de financiering opeenvolgend te combineren. Het is echter niet mogelijk om een combinatie van fondsen in hetzelfde project te gebruiken.

Het **Fonds voor asiel, migratie en integratie (AMIF)** helpt migratie beter te beheeren door de migratie-autoriteiten in lidstaten steun te bieden op basis van hun sociale en economische behoeften. Daarnaast bevordert het de effectieve integratie van onderdanen van derde landen. De ESI-fondsen kunnen ook de effectieve integratie van de onderdanen van derde landen op de arbeidsmarkt steunen.

► **Meer informatie over het [Fonds voor asiel, migratie en integratie](#).**

4.9. TD 9: Bevordering van sociale inclusie en bestrijding van armoede en elke vorm van discriminatie

© Shutterstock

Het Europees platform tegen armoede en sociale uitsluiting is een van de zeven kerninitiatieven van de Europa 2020-strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei. Het is ontworpen om lidstaten te helpen tegen 2020 twintig miljoen mensen een uitweg uit armoede en sociale uitsluiting te bieden.

Stelsels voor sociale bescherming moeten de gevolgen van de economische crisis tegengaan, sociale inclusie bevorderen en armoede voorkomen door:

- inclusiestrategieën aan te nemen;
- efficiënte en toereikende inkomensondersteuning te bieden;
- nieuwe methoden in te voeren voor de bestrijding van armoede, inclusief armoede onder kinderen;
- ruime toegang tot betaalbare en kwalitatief hoogwaardige diensten te waarborgen, zoals sociale diensten en gezondheidsdiensten, kinderopvang, huisvesting en energievoorziening;

- het verband tussen sociale bijstand en activeringsmaatregelen te versterken door persoonlijk afgestemde diensten aan te bieden;
- de invoering van aangeboden diensten te verbeteren.

TD 9 EN ESI-FONDSEN

20% van de **ESF**-begroting op nationaal niveau is bestemd voor deze TD.

Het fonds steunt beleid inzake actieve inclusie om een betere coördinatie tot stand te brengen tussen de beleidslijnen voor onderwijs, uitkeringsstelsels en arbeidsmarkt. Op deze manier wordt sociale cohesie voor de meest achtergestelden veiliggesteld en worden werklozen weer aan het werk geholpen.

De component inkomenssteun van de strategie voor actieve inclusie moet door het ESF worden gefinancierd. Deze maatregel is slechts tijdelijk en bereidt de weg voor banengroei voor. Arbeidsvoorzienings-regelingen worden alleen gesteund als overgangsmaatregel om mensen uit te rusten met de nodige vaardigheden, competenties en kwalificaties voor hun terugkeer op de arbeidsmarkt.

Lidstaten kunnen de armoede in kaart brengen wanneer ze geïntegreerde strategieën ontwerpen en invoeren ter ondersteuning van de meest achtergestelde gebieden en groepen, zoals Roma. De integratie van gemarginaliseerde gemeenschappen kan ook vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling (CLLD) omvatten. Teneinde de effectiviteit van ESF-maatregelen voor betere toegang tot betaalbare, duurzame en hoogwaardige sociale diensten en gezondheidsdiensten te verbeteren, moeten de ESI-fondsen worden gebruikt voor investeringen in sociale en gezondheidsinfrastructuur in minder ontwikkelde regio's en in plattelandsgebieden.

Het **ELFPO** draagt aan deze TD bij door de nadruk te leggen op sociale inclusie door middel van gerichte maatregelen. Dit kunnen investeringen zijn in basisdiensten en -infrastructuur, zoals kinderopvang, e-inclusie, concepten voor lokale ontwikkeling, partner-

schappen en investeringen voor verschillende sociale diensten.

Extra steun wordt aangeboden via ondersteuning van startende ondernemingen om kleine landbouwbedrijven te helpen groeien, waardoor ze uit de armoedefuik blijven. Het ELFPO steunt ook de regelingen van het GLB inzake rechtstreekse betalingen, die ook een belangrijke rol spelen bij de bestrijding van armoede in de landbouw.

Het **EFRO** kan investeringen in gezondheidszorg en sociale infrastructuur steunen. Deze investeringen stimuleren nationale, regionale en lokale ontwikkeling, verminderen ongelijkheden in de toegang tot gezondheidszorg, bevorderen sociale inclusie door betere toegang tot sociale, culturele en recreatieve dienstverlening en helpen bij de overgang van institutionele naar gemeenschapsgerichte diensten.

Bovendien helpt deze financiering om achtergestelde gemeenschappen nieuw leven in te blazen. Ook het succes van vanuit de gemeenschap geleide ontwikkelingsstrategieën hangt ervan af.

In het kader van de grensoverschrijdende samenwerking is ETS-steun beschikbaar voor de bevordering van sociale inclusie, de bestrijding van armoede en de aanpak van verschillende vormen van discriminatie. Het grensoverschrijdende PEACE-programma helpt zelfs de sociale en economische stabiliteit te bevorderen door middel van maatregelen voor de versterking van de cohesie tussen gemeenschappen.

DRIE PROJECTEN TEGEN SOCIALE UITSLUITING IN TSJECHIË

In Most in Tsjechië zijn drie projecten ter bestrijding van sociale uitsluiting opgestart. Ze bevinden zich alle drie in de stadswijk Chanov en zijn nauw verbonden. Chanov is bekend vanwege het hoge werkloosheidscijfer, de slechte huisvesting en kleine criminaliteit. Maar liefst 90 % van de 1 500 inwoners zijn Roma. De projecten:

- Een programma voor de integratie van sociaal uitgesloten – ESF-bijdrage: 900 000 EUR.
- Een jongerencentrum – EFRO-bijdrage: 400 000 EUR.
- Een multifunctioneel centrum – EFRO-bijdrage: 700 000 EUR.

De drie projecten geven de lokale bevolking advies op verschillende gebieden, waaronder onderwijs, werkgelegenheid, gezinsleven en recreatieve activiteiten.

De drie projecten bieden de lokale bevolking dus een plaats om IT-vaardigheden te leren, te sporten en te studeren. Alle projecten hebben contacten met het arbeidsbureau, opleidingscentra, lokale scholen en beroepsopleidingsorganisaties.

PROGRAMMA VOOR DE MINST ONTWIKKELDE MICROREGIO'S (LDMR)

Het LDMR-programma is een experiment en in dit geval zijn er verschillende Europese financieringsinstrumenten ingezet om de economische en sociale ontwikkeling in een bepaald aantal regio's in Hongarije te stimuleren. Een territoriale aanpak werd gecombineerd met een op hulpbronnen gebaseerde planning waarbij lokale gemeenschappen en autoriteiten waren betrokken. Zij besloten onderling welke projecten in de regio moesten plaatsvinden. Hierbij werden ze geholpen door externe deskundigen, maar de microregio's moesten de uiteindelijke beslissing nemen.

Het EFRO en ESF cofinancierden het LDMR-programma.

HET PROJECT NEIGHBOURHOOD MANAGEMENT BERLIN

Door de invoering van buurtcolleges in achtergestelde wijken van Berlijn beslisten de buurtbewoners welke projecten moesten worden gefinancierd om hun leef-omstandigheden te verbeteren. Teneinde de sociale segregatie en andere sociale kwesties in bepaalde wijken van Berlijn na de hereniging tegen te gaan, startte het stadsbestuur in 1999 met de interventie-strategie Neighbourhood Management Berlin. Het is al meer dan tien jaar een bijzonder waardevol instrument gebleken voor de verbetering van de „maatschappelijk geïntegreerde stad” van Berlijn.

Deze gebieden hebben geleden onder een aantoonbare verwaarlozing van de openbare ruimte, maar ook onder werkloosheid, afhankelijkheid van overheidssteun en een gebrek aan sociale en etnische integratie.

Het doel van het door de EU ondersteunde programma Neighbourhood Management Berlin (NMB) is deze situatie veranderen en solidaire wijken creëren met gelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor de buurt en de inwoners.

Belangrijke partners in het project waren de buurtbewoners, die samenwerkten met de Senaat voor stedelijke ontwikkeling en het milieu van de stad, de lokale wijken en de Neighbourhood Management Teams. Ook de lokale instanties, zoals huisvestings-maatschappijen, scholen, bedrijven en gemeenschapscentra, speelden een belangrijke rol.

TD 9 EN ANDERE EU-PROGRAMMA'S

De pijlers PROGRESS en Microfinanciering en sociaal ondernemerschap van **EaSI** zijn bijzonder belangrijk voor TD 9.

Verschillende doelstellingen in het kader van het **EU-gezondheidsprogramma** worden eveneens als cruciaal beschouwd en omvatten:

- Doelstelling 1: een goede gezondheid bevorderen, ziekten voorkomen en een ondersteunende omgeving creëren die bevorderlijk is voor een gezonde levensstijl, waarbij rekening wordt gehouden met het beginsel van „gezondheid op alle beleidsgebieden”.
- Doelstelling 3: bijdragen aan innovatieve, efficiënte en duurzame gezondheidszorgsystemen.
- Doelstelling 4: vereenvoudiging van toegang tot een betere en veiligere gezondheidszorg voor EU-burgers.

Voor deze programma's is een combinatie van fondsen voor hetzelfde project of dezelfde maatregel niet mogelijk, maar kunnen parallelle of opeenvolgende projecten worden opgezet.

4.10. TD 10: Investing in onderwijs, opleiding en beroepsonderwijs voor vaardigheden en een leven lang leren

TD 10 EN ESI-FONDSEN

Investerings onder het **ESF** moeten:

- op alle niveaus gelijke toegang tot kwalitatief goed onderwijs ondersteunen;
- processen herstructureren en moderniseren;
- het aanbod van vaardigheden en de vraag van de arbeidsmarkt beter op elkaar afstemmen;
- onderwijssystemen voorbereiden op de overgang naar een koolstofarme economie;
- partnerschappen vereisen tussen het hoger onderwijs, de sector beroepstraining en opleiding (VET), de onderzoeks- en bedrijfs wereld en de arbeidsmarkt om succesvol te zijn.

Het **ELFPO** draagt aan deze TD bij door:

- maatregelen op het gebied van beroepsopleiding en verwerving van deskundigheid te steunen, zoals trainings-cursussen, workshops en coaching;
- demonstratieactiviteiten en voorlichtingsacties te financieren ten behoeve van mensen die werken in de landbouw-, levensmiddelen- en bosbouwsector, en grondbeheerders en mkb-bedrijven die actief zijn in plattelandsgebieden;
- korte uitwisselingen op het gebied van landbouw- en bosbeheer en bezoeken aan de landbouw en bossen;
- adviesdiensten te financieren voor het mkb en onderwijsinstellingen in plattelandsgebieden.

Het **EFRO** kan bijdragen aan de ontwikkeling van onderwijs- en trainingsinfrastructuren. Bovendien kunnen onderwijs, opleiding en beroepsonderwijs voor vaardigheden en een leven lang leren een investering krijgen via programma's voor Europese Territoriale Samenwerking.

TD 10 EN ANDERE EU-INSTRUMENTEN

Marie Skłodowska-Curie-acties (MSCA) in het kader van Horizon 2020 kunnen werkgelegenheid in onderzoek en arbeids-mobiliteit voor onderzoekers ondersteunen. Deze moeten worden gecoördineerd met ESF-investeringen op dit gebied.

Het ESF kan worden gebruikt als aanvulling op de **Erasmus+**-financiering voor uitgaande studenten/stagiairs/leerlingen (KA1) op nationaal of regionaal niveau. Erasmus+-subsidies worden gebruikt om een reeks uitgaven te dekken, zoals reis- en verblijfskosten, boeken en apparatuur. Het ESF kan niet worden gebruikt als aanvullende subsidie voor individuele begunstigen die al Erasmus+-subsidies hebben ontvangen. Het ESF kan wel worden gebruikt als financiële steun voor de zogeheten „Zero-EU-mobility“-deelnemers aan Erasmus+ (zonder EU-mobiliteit), die geen Erasmus+-subsidies ontvangen maar naar deelnemende instellingen gaan die managementfinanciering ontvangen.

Het ESF kan ook worden gebruikt voor de financiering van voorbereidende, aanvullende of direct verwante activiteiten in partnerinstellingen die deelnemen aan Erasmus+ in het kader van de **strategische partnerschappen/kennisallianties/allianties voor sectorspecifieke vaardigheden** (KA2). Het ESF kan worden gebruikt om activiteiten op te schalen die eerst werden ontwikkeld binnen de steun van het Erasmus+-beleid (KA3).

In al deze gevallen moet de financiering opeenvolgend, parallel of als een alternatief plaatsvinden. Een combinatie van fondsen in hetzelfde project is niet mogelijk.

De derde doelstelling van het **EU-gezondheidsprogramma** voor innovatieve, efficiënte en duurzame gezondheidssystemen omvat maatregelen op het gebied van onderwijs en opleiding van personeel in de gezondheidszorg.

4.11. TD 11: Verbetering van institutionele capaciteit van publieke overheden en belanghebbenden en efficiënt openbaar bestuur

De kwaliteit van het openbaar bestuur is direct van invloed op het economische klimaat en daarmee cruciaal voor de bevordering van productiviteit, concurrentievermogen en groei. Modernisering van overheidsinstanties geldt voor de EU dan ook als een van de belangrijkste prioriteiten voor de succesvolle uitvoering van de Europa 2020-strategie.

De opbouw van institutionele capaciteit bij de overheid en in het gerechtelijk apparaat wordt ondersteund door het ESF en EFRO om instellingen te kunnen oprichten die:

- stabiel en voorspelbaar zijn;
- flexibel genoeg zijn om op maatschappelijke uitdagingen te reageren;
- open staan voor een dialoog met het publiek;
- nieuwe beleidsoplossingen kunnen invoeren en betere diensten leveren.

De investering in menselijk kapitaal van de publieke sector is gericht op efficiëntere organisatorische methoden, modern beheer, gemotiveerde en competente ambtenaren en magistraten.

TD 11 EN ESI-FONDSEN

ESF-steun moet worden toegespitst op horizontale hervormingen voor de bevordering van goed bestuur. Kernactiviteiten kunnen zijn:

- ontwikkeling van vaardigheden op alle niveaus van de beroepshiërarchie;
- modernisering en optimalisering van interne processen van overheidsinstellingen en -diensten;
- verbetering van de formulering en uitvoering van beleid;
- verbetering van de interactie tussen instellingen en met belanghebbenden;
- verbetering van de levering en kwaliteit van diensten;
- ontwikkeling van geschikte organisatorische structuren;
- invoering van strategieën en beleid voor personeel;
- ontwikkeling van informatieve en technische hulpbronnen.

Dergelijke ondersteuning is alleen mogelijk in lidstaten met minstens één minder ontwikkelde regio of in lidstaten die in aanmerking komen voor steun uit hoofde van het Cohesiefonds.

Bovendien steunt het ESF capaciteitsopbouw in alle soorten regio's door:

- verbetering van de capaciteit van belanghebbenden, zoals sociale partners en non-gouvernementele organisaties;
- ontwikkeling van sectorale en territoriale pacts op de terreinen werkgelegenheid, sociale inclusie, gezondheid en onderwijs op alle territoriale niveaus.

Steun van het **EFRO** en **CF** is ook beschikbaar voor overheidsinstanties, sociale partners en andere non-gouvernementele organisaties voor:

- versterking van de institutionele capaciteit en efficiëntie van openbaar bestuur en publieke diensten met betrekking tot de invoering van het EFRO en CF;
- ondersteuning en aanvulling van ESF-maatregelen, waaronder indien nodig de voorziening van apparatuur en infrastructuur ter ondersteuning van de modernisering van publieke diensten op gebieden zoals werkgelegenheid, onderwijs, gezondheid, sociaal beleid en douane;
- bestuurlijke capaciteit in verband met de Europese territoriale samenwerking (alleen EFRO).

TD 11 EN ANDERE EU-INSTRUMENTEN

Het **Justitie-programma**¹⁷ bevordert justitiële samenwerking in civiele zaken en strafzaken, helpt bij de opleiding van rechters, openbare aanklagers en andere beoefenaren van juridische beroepen en steunt EU-maatregelen ter bestrijding van drugs. Het programma helpt goede toegang tot het rechtssysteem te waarborgen voor mensen en bedrijven in Europa.

Het programma wordt uitgevoerd met behulp van analytische activiteiten, de opstelling van verslagen en handleidingen, conferenties, opleidingsactiviteiten, diverse vormen van wederzijds leren en samenwerking, maar ook de ontwikkeling en het onderhoud van systemen en hulpmiddelen, waaronder de verdere ontwikkeling van het Europese e-justitieportaal. De begroting bedraagt 378 miljoen EUR.

Het programma wordt beheerd door de Europese Commissie via oproepen tot het indienen van voorstellen. Het staat open voor alle instanties en juridische eenheden. Commerciële instellingen kunnen alleen samen met non-profit- of overheids-organisaties deelnemen.

► **Meer informatie over het [Justitie-programma](#).**

Het **programma Rechten, gelijkheid en burgerschap** bevordert en beschermt specifieke rechten en vrijheden van personen volgens de EU-wetgeving. Het bevordert de gelijke behandeling van mannen en vrouwen en bestrijdt alle vormen van discriminatie en racisme. Daarnaast beoogt het een doeltreffende en consequente toepassing van de rechtsinstrumenten en beleidsmaatregelen van de EU in de lidstaten, waarbij het grensoverschrijdende samenwerking en wederzijdse kennis bevordert.

De ondersteunende activiteiten omvatten analytische activiteiten, conferenties, opleidingsactiviteiten, diverse vormen van wederzijds leren en samenwerking, maar ook steun voor ngo's bij de invoering van maatregelen met een Europese meerwaarde en steun aan lidstaten bij de uitvoering van Europese instrumenten en beleidsmaatregelen. De begroting voor dit programma bedraagt 439 miljoen EUR.

Het programma wordt beheerd door de Europese Commissie via oproepen tot het indienen van voorstellen. Het staat open voor alle instanties en juridische eenheden. Commerciële instellingen kunnen alleen samen met non-profit- of overheids-organisaties deelnemen.

► **Meer informatie over het [programma Rechten, gelijkheid en burgerschap](#).**

Het **programma „Europa voor de burger”**¹⁸ heeft tot doel de burgers meer inzicht te geven in de EU, de geschiedenis en diversiteit. Het spitst zich ook toe op het Europees burgerschap en de verbetering van de voorwaarden voor democratische en burgerparticipatie door het inzicht van burgers in de beleidsvorming van de Unie te ontwikkelen en mogelijkheden te scheppen. De totale begroting voor het programma bedraagt 185 miljoen EUR.

17 [Verordening \(EU\) nr. 1382/2013](#)

18 [Verordening \(EU\) nr. 390/2014](#)

Het programma wordt beheerd door de Europese Commissie via het Uitvoerend Agentschap voor onderwijs, audiovisuele middelen en cultuur. Aanmeldingen bij procedures voor uitnodigingen tot het indienen van voorstellen kunnen worden ingediend door alle belanghebbenden die Europees burgerschap en integratie bevorderen, vooral lokale en regionale overheden, twinning-comités, maatschappelijke organisaties, enzovoort.

► **Meer informatie over het [programma „Europa voor de burger“](#).**

Het programma Hercules III¹⁹ bestrijdt fraude en alle andere onwettige activiteiten waardoor de financiële belangen van de EU worden geschaad, met inbegrip van de bestrijding van smokkel en namaak van sigaretten. Het draagt bij aan een nauwere transnationale samenwerking en coördinatie op EU-niveau, tussen de autoriteiten van de lidstaten, de Commissie en OLAF. Het programma biedt de autoriteiten van de lidstaten technische ondersteuning om hun operationele en onderzoekscapaciteit te versterken. Bovendien financiert het opleiding, conferenties en seminars voor wetshandhavers om hun vaardigheden te verbeteren en om kennis en beste praktijken te kunnen uitwisselen.

► **Meer informatie over het [programma Hercules III](#).**

Het Fonds voor interne veiligheid werd opgericht om de politiesamenwerking te versterken en georganiseerde criminaliteit te bestrijden. De belangrijke prioriteiten omvatten de verbetering van nationale capaciteiten voor de bestrijding van corruptie, de bescherming van de economie tegen criminele infiltratie en de vermindering van prikkels door de inbeslagname en confiscatie van criminele vermogensbestanddelen. Tot de primaire doelgroepen behoren ordehandhaving en andere beveiligingsdiensten.

► **Meer informatie over het [Fonds voor interne veiligheid](#).**

Het **Pericles-programma**²⁰ financiert uitwisseling, bijstand en opleiding voor openbare instellingen, banken en andere betrokkenen bij bestrijding van de vervalsing van eurobankbiljetten en -munten, zowel in de eurozone als in EU-landen buiten de eurozone. Het doel ervan is een betere bescherming van eurobankbiljetten en -munten in Europa en de rest van de wereld door maatregelen van gelijke werking tegen vervalsing te waarborgen in de gehele EU en toch de bijzondere nationale tradities te respecteren en de samenwerking tussen autoriteiten te verbeteren. De beschikbare totale begroting voor het programma tijdens het huidige meerjarig financieel kader bedraagt 7,3 miljoen EUR en wordt uitgevoerd op basis van jaarlijkse werkprogramma's.

► **Meer informatie over het [Pericles-programma](#).**

19 Verordening (EU) nr. 250/2014 – OJ L84, 20.3.2014, p. 6.

20 Verordening (EU) nr. 331/2014 – OJ L 103, 05.04.2014

5. ANDERE NUTTIGE INFORMATIE

5.1. Online controlelijst voor begunstigten

Er is een online controlelijst beschikbaar zodat u de EU-fondsen kunt vinden die verkrijgbaar zijn voor verschillende soorten investeringen en categorieën van begunstigten.

5.2. Zichtbaarheid van EU-financiering

Begunstigden van EU-fondsen moeten de EU-financiering erkennen in hun eigen communicatie. Hiertoe moeten zij het EU-embleem en passende tekst opnemen waarbij de nadruk wordt gelegd op de aard van de financiering.

[Richtsnoeren](#) met de titel „Het gebruik van het EU-embleem in het kader van EU programma's: Richtsnoeren voor begunstigten en andere derden” beschrijven het hele proces en zijn beschikbaar in alle EU-talen.

5.3. EU-financiering en het Handvest van de grondrechten

Activiteiten die door EU-financiering worden ondersteund, moeten voldoen aan de EU-wetgeving en relevante nationale wetgeving. De catalogus van relevante toepasselijke EU-wetgeving behelst onder meer het Handvest van de grondrechten, dat juridisch bindend is sinds de goedkeuring van het Verdrag van Lissabon.

Het is van toepassing op lidstaten wanneer zij de EU-wetgeving ten uitvoer brengen. Daarom is het belangrijk dat begunstigten ervoor zorgen dat hun projecten worden uitgevoerd met volledige eerbiediging van het Handvest van de grondrechten.²¹

21 Meer informatie over het [Handvest van de grondrechten](#) en de [volledige tekst van het Handvest](#) kunnen op de website van de Commissie worden geraadpleegd. Een handig online instrument waarmee gebruikers toegang krijgen tot informatie over grondrechten in de EU en de lidstaten is [Charterpedia](#) van het EU-agentschap voor de grondrechten.

6. WOORDENLIJST

AMIF	Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie
BI	Beheersinstantie
Bni	Bruto nationaal inkomen
CEF	Financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen
CF	Cohesiefonds
CLLD	Vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling (Community-Led Local Development)
COSME	Concurrentievermogen van ondernemingen en mkb-bedrijven (Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises)
DG	Directoraat-generaal
EACEA	Uitvoerend Agentschap voor onderwijs, audiovisuele middelen en cultuur
EaSI	Programma voor werkgelegenheid en sociale innovatie
EASME	Uitvoerend Agentschap voor kleine en middelgrote ondernemingen
EEN	Europees netwerk voor ondernemingen (Enterprise Europe Network)
EFG	Schuldenfaciliteit voor groei
EFMZV	Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EIB	Europese Investeringsbank
EIF	Europees Investeringsfonds
EIT	Europees Instituut voor innovatie en technologie
ELFPO	Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling
ERC	Europese Onderzoeksraad
ESF	Europees Sociaal Fonds
ESIF	Europese structuur- en investeringsfondsen
ETC	Europese Territoriale Samenwerking
EU	Europese Unie
EUR	Euro
EURES	Europees werkgelegenheidsdiensten (European Employment Services), Europees banennetwerk
FNS	Fraudemeldsysteem
FP7	Zevende kaderprogramma
GLB	Gemeenschappelijk landbouwbeleid
H2020	Horizon 2020
HTA	Evaluatie van gezondheidstechnologie (Health Technology Assessment)
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
INEA	Uitvoerend Agentschap innovatie en netwerken
IPA	Instrument voor pretoetredingssteun
ITI	Geïntegreerde territoriale investering
KA	Kernactiviteit (Key Action)
KIG	Kennis- en innovatiegemeenschap

LAG	Lokale actiegroep
LEIT's	Leiderschap op het gebied van ontsluitende en industriële technologieën (Leadership in Enabling and Industrial Technologies)
LGF	Leninggarantiefaciliteit
LIFE	„L'Instrument Financier pour l'Environnement“ / Het financieringsinstrument voor het milieu
MERIKA	Versneller van innovatie en kennis voor onderzoek naar mariene energie (Marine Energy Research Innovation and Knowledge Accelerator)
Mkb	Kleine en middelgrote bedrijven
MSCA	Marie Skłodowska-Curie-acties
NCFE	Financiële instrument voor financiering van natuurlijk kapitaal (Natural Capital Financing Financial instrument)
NCP's	Nationale contactpunten
Ngo	Non-gouvernementele organisatie
O&I	Onderzoek en innovatie
O&O	Onderzoek en ontwikkeling
OLAF	Europees Bureau voor Fraudebestrijding
OP	Operationeel programma
PEACE	EU-programma voor vrede en verzoening in Noord-Ierland en de grensregio van Ierland
PO	Partnerschapsovereenkomst
RDP	Plattelandsontwikkelingsprogramma
SFEU	Solidariteitsfonds van de Europese Unie
TD	Thematische doelstelling
TEN-T	Trans-Europees Transportnetwerk
VET	Beroepstraining en opleiding

Europese Commissie

Richtsnoeren voor begunstigen van Europese structuur- en investeringsfondsen
en verwante EU-instrumenten

Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie

2014 — 58 pag. — 21,0 x 29,7 cm

ISBN 978-92-79-46073-9

doi:10.2776/2273

WILT U EEN EU-PUBLICATIE BESTELLEN?

Gratis publicaties:

- via de EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- bij de vertegenwoordigingen en delegaties van de Europese Unie. Ga voor de contactgegevens naar (<http://ec.europa.eu>) of stuur een fax naar +352 2929-42758.

Publicaties die te koop zijn:

- via de EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Betaalde abonnementen (bijv. jaarreeksen van het *Publicatieblad van de Europese Unie* en publicaties van de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie):

- via een van de verkoopagenten van het Bureau voor de publicaties van de Europese Unie (http://publications.europa.eu/others/agents/index_nl.htm).

